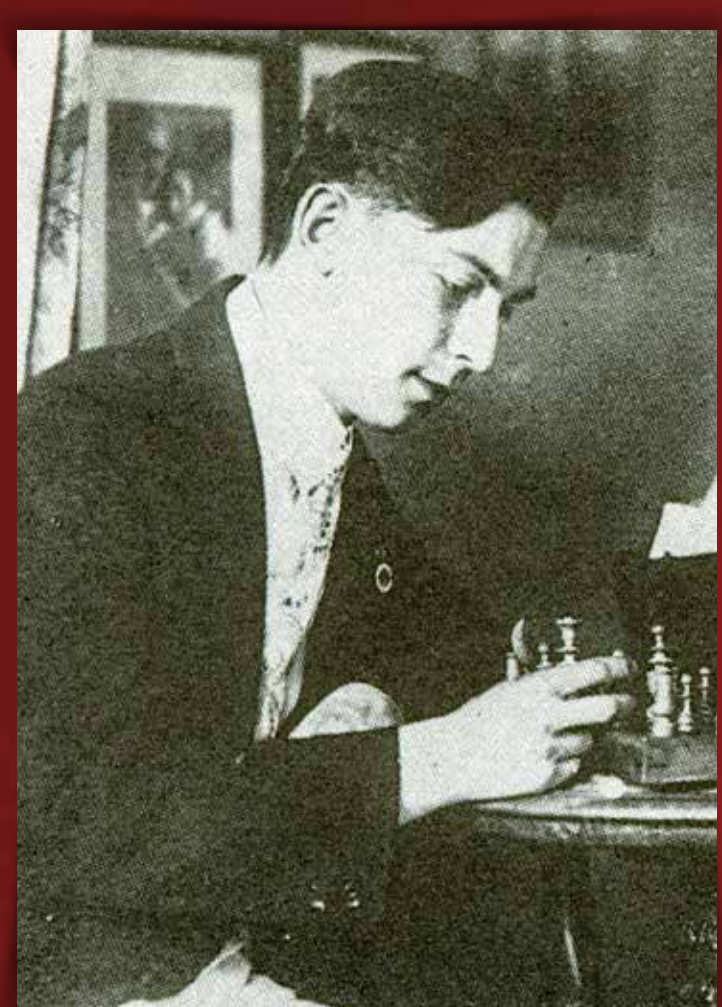
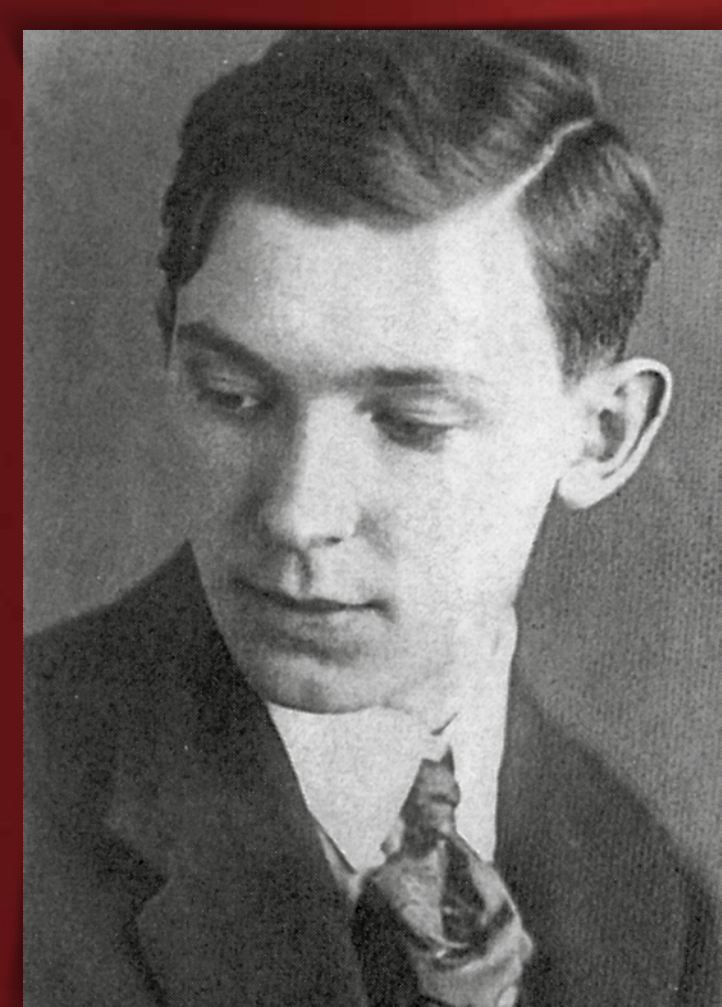

DSIDA JENŐ

AZ ANGYALI KÖLTŐ

EGER

BRÓDY SÁNDOR KÖNYVTÁR

**Dsida Jenő
Baráti Kör**

A Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár
valamint a Dsida Jenő Baráti Kör közös kiállítása

A kiállítás megtekinthető a könyvtár nyitvatartási idejében.

A kiállítás kurátora: dr. Lisztóczy László irodalomtörténész

Közreműködtek: Kelemenné Csuhay Zsuzsanna igazgatóhelyettes,
Szécsényi Orsolya könyvtáros, Tumbász István könyvtáros (Bródy Sándor Megyei
és Városi Könyvtár), Veres Imre (Garamond '91 Kft.)

Nyomdai kivitelezés, grafika: Garamond '91 Kft.

A képek dr. Lisztóczy László könyveiből, a szerző engedélyével kerültek felhasználásra.

VONÁSOK DSIDA JENŐ PORTRÉJÁHOZ

Megragadott és emlékezetembe ivódott a fénykép is, mely a poeta angelicust ápolt külsővel, elegáns öltözetben, angol gentlemanek erdélyi rokonaként ábrázolta. Széles fekete szegéllyel körbefont, szürke kalapban, szürke zakóban, fehér ingben, fekete mellényben, gondosan megkötött, fekete csíkokkal díszített, szürke nyakkendőben nézett a fényképezőgép lencséjébe. A szürke, a fekete és a fehér szín harmonikus egységet alkotott, szertartásos komolyságot és emelkedettséget, ünnepi hangulatot árasztott. Tekintete messzire révedt, ajkán szelíd, megfoghatatlan, valami mély és titokzatos bánatot leplező, megszületni kész, bizalomgerjesztő mosoly bujkált.

(Lisztóczy László)

(1931)

(1927)

(1938)

(1921)

Gondolni sem mertem (hiszen addig senkitől, még Dsida Jenő volt iskolatársaitól sem hallottam), hogy a költő nem Dsida Jenő néven látta meg a napvilágot...

Ugyanis - s most ismételtén megkövetem az általam nem ismert, de meggyanúsított plébánost - helyesen jegyezték be az egyházi anyakönyvbe is Dsida Jenő születését. Az édesanya a költő születésekor törvényesen Binder Félix Milán felesége volt, s Dsida Jenő 1923-ig viselte a Binder nevet, így szerepel az 1920/21-es iskolai tanévig a nyomtatásban évenként megjelenő iskolai értesítőkben is. Érdekes módon azonban az 1921/22-es tanév értesítőjében, tehát a Szatmárnémetiben 1923-ban kötött örökbefogadási szerződésnek a román igazságügyi minisztérium kolozsvári főigazgatósága által októberben aláírt és az állami anyakönyvbe is bevezetett jóváhagyását megelőzően már Dzsidadként (zs-vel írva!) említik. Tiszta jeles tanulója volt az osztálynak, s tornából felmentett. Anyja 1908-ban vált el csak egykori férjétől (Debrecenben mondták ki a végső döntést), s Dsida Aladárral törvényesen 1910. szeptember 18-án kötött polgári házasságot. Öccse, a későbbi Csengeri Aladár színész már azt követően, 1911. júliusában született.

(Muzsnay Árpád)

„...MIENNI KELLENE ... VÁROSÓRÓL VÁROSRA...”

Szatmárnémeti - Budapest - Beregszász. Dsida Jenő a történelmi Magyarországnak ebben a háromszögében töltötte első tizenegy esztendejét. Ma már ez a három város három országhoz tartozik. Dsida Jenő 1907. május 17-én született Szatmárnémetiben, a Hunyadi utca 42. számú házban.

Szatmárnémeti, Pannónia szálló

*Harangzsonguláskor
imámat eresztém:
hadd haljak meg úgy, mint
kedves, víg keresztény.
(Jámbor beszéd magamról)*

Szatmárnémeti,
római katolikus székesegyház

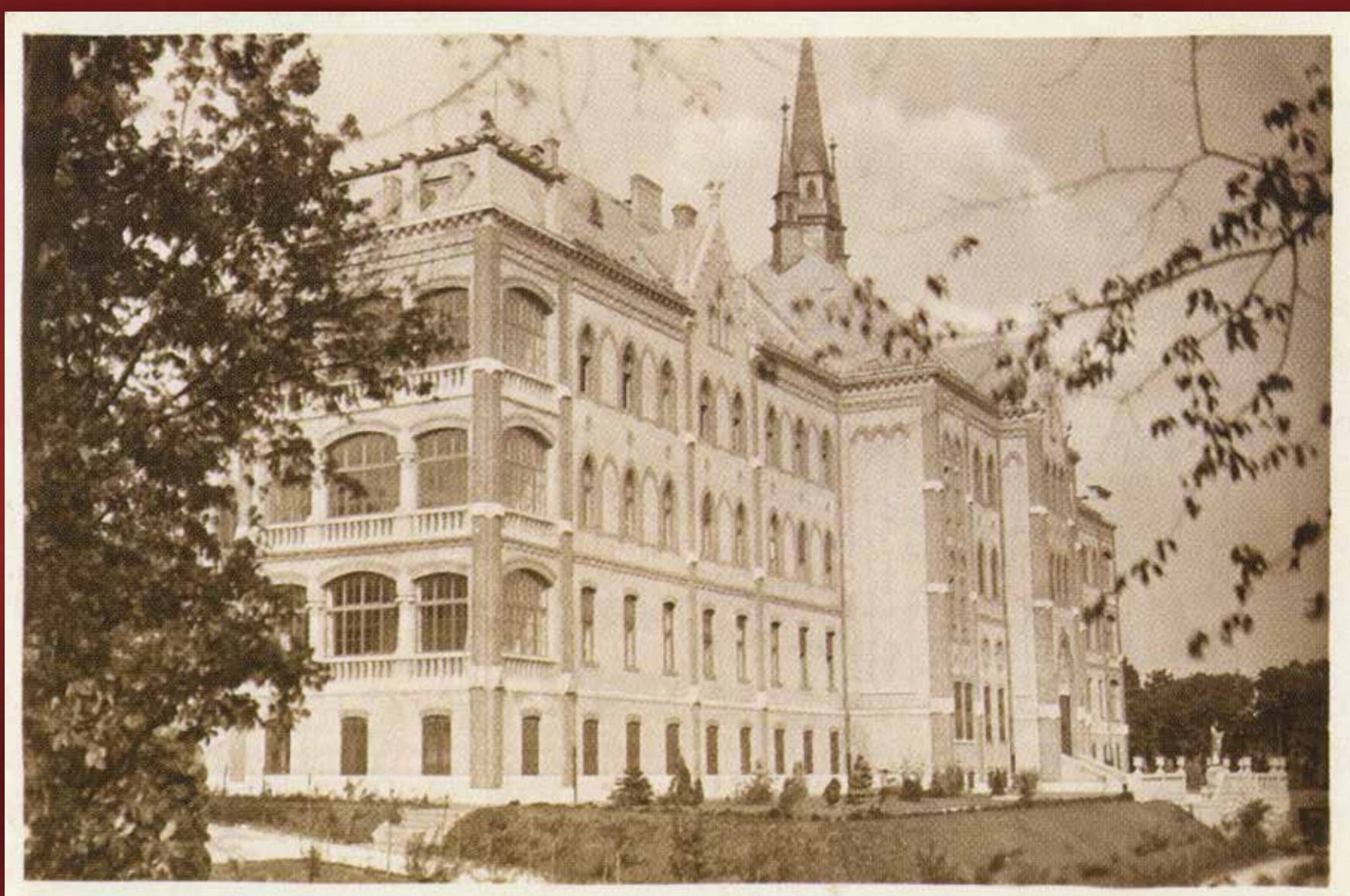

1910-ben a Dsida család Budapestre költözött. Először a VII. kerületi Ilka, 1911-től pedig a Svábhegy környéki Virányos utcában laktak. Dsida Jenő 1913 szeptemberétől a Szarvas úti apácaiskolában végezte az első elemi osztályt.

Meséli az édesanyja, hogy 1910-ben Budapesten, a VII. kerületi Ilka u. 15. sz. házba költöztek. Jenő ekkor

kapott egy kis, zöld színű vadászruhát és hozzá egy tollas süveget. Igen tetszett a hároméves gyermeknek, és tükör előtt állva azt mondta: „Én most Pityu úr vagyok.” Ettől kezdve Pityunak hívták. Ez a név annyira rajta maradt, hogy nemcsak a családban, hanem a rokonságban és az ismerősök körében is mindenki így szólította egészen haláláig.

(Csizsér Lajos)

Budapest, Svábhegy

„...MIENNI KELLENE ... VÁROSÓRÓL VÁROSRA...”

Dsida Aladárt az I. világháború kitörésekor a frontra vezényelték. Eladták Virányos úti házukat, s a magára maradt édesanya két gyermekével, a hétéves Jenővel és a hároméves Aladárral

szüleihez költözött Beregszászra. Dsida Aladár a háború első esztendejében orosz fogságba esett, ahonnan csak 1918-ban tért vissza.

Képeslap Beregszászról

Beregszász, Kossuth tér

*Kis felvidéki város, vén Beregszász,
gazos Fürdőkert, sáros Vérke-part,
agg csöndedből ma is felém remeg száz
félálom- emlék, ködlepett, zavart -
kanyaró, vörheny, zegzugos öreg ház,
matrózruhám, melyet mamuska varrt,
iskolaudvar, felzsibongó hajsza,
nagyapám szűrős, pedrettvégű bajsza.*

(Előre való beszéd)

Beregszász, gimnázium

Dsida Jenő anyai nagyapja a beregszászi vasútállomás főnöke volt. Ott kapott szolgálati lakást, amelyben a Dsida család is otthonra talált az I. világháború éveiben.

Beregszász, vasútállomás

„A LEGÁLDOTTABB KÉZ A FÖLDÖN A TE KEZED, JÓ ANYÁM!”

Édesapját, Dsida Aladárt – aki mérnöktiszt volt, őrnagyi rangot szerzett a közös hadseregben – 1910-ben Budapestre helyezték, s vele tartott családja is.

A Szatmárnémetibe való hazaköltözés (1918) után élhette át Dsida Jenő azt a megrendítő jelenetet, amelyet önéletrajzi ciklusa címadó versében, a Tükör előttben örökített meg. A játékból balesete miatt a kimenő lejárta előtt „sajgó, véres ujjal” hazasiető kisfiú zárva találta az ebédlőbe nyíló ajtót. Szorongó bűntudattal a kulcslyukon keresztül leskelődött. Édesapja katonatiszti díszegyenruhában, mellén harci keresztek és érmek halmazával, karddal az oldalán a tükör előtt állt, fejére a lemenő nap „kárminglóriát” lobbantott, majd kis idő elteltével:

*Egy ócska szék nagyot jajdulva reccsent,
szegény apám leroskadtt, mint kit a
zuhanó téglát le s hosszú, fojtott
zokogás rázta vállain a bojtot.*

A költő édesapja, Dsida Aladár

A tovatűnő ifjúság, az összeomlás és Erdély elvesztésének fájdalma tört föl ebben a zokogásban, tanúsodva egy nemzet és egy nemzedék tragédiájáról.

(Lisztóczy László)

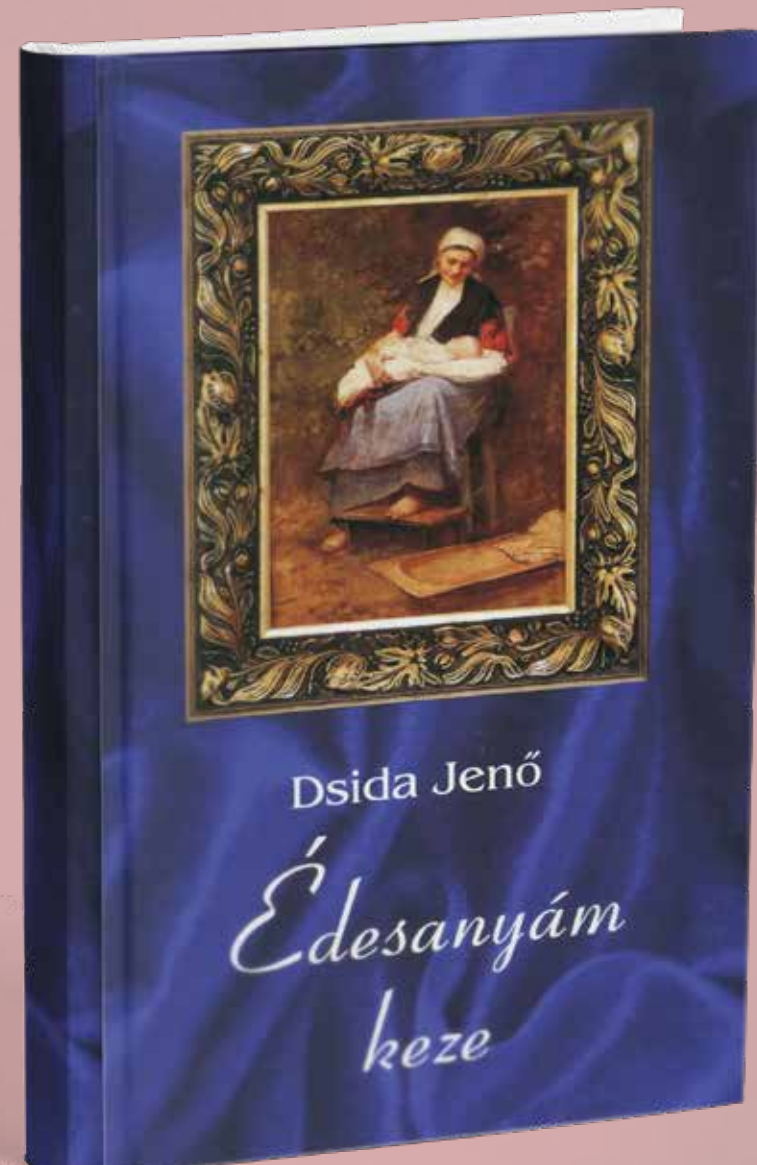
ÉDESANYÁM KEZE

részlet

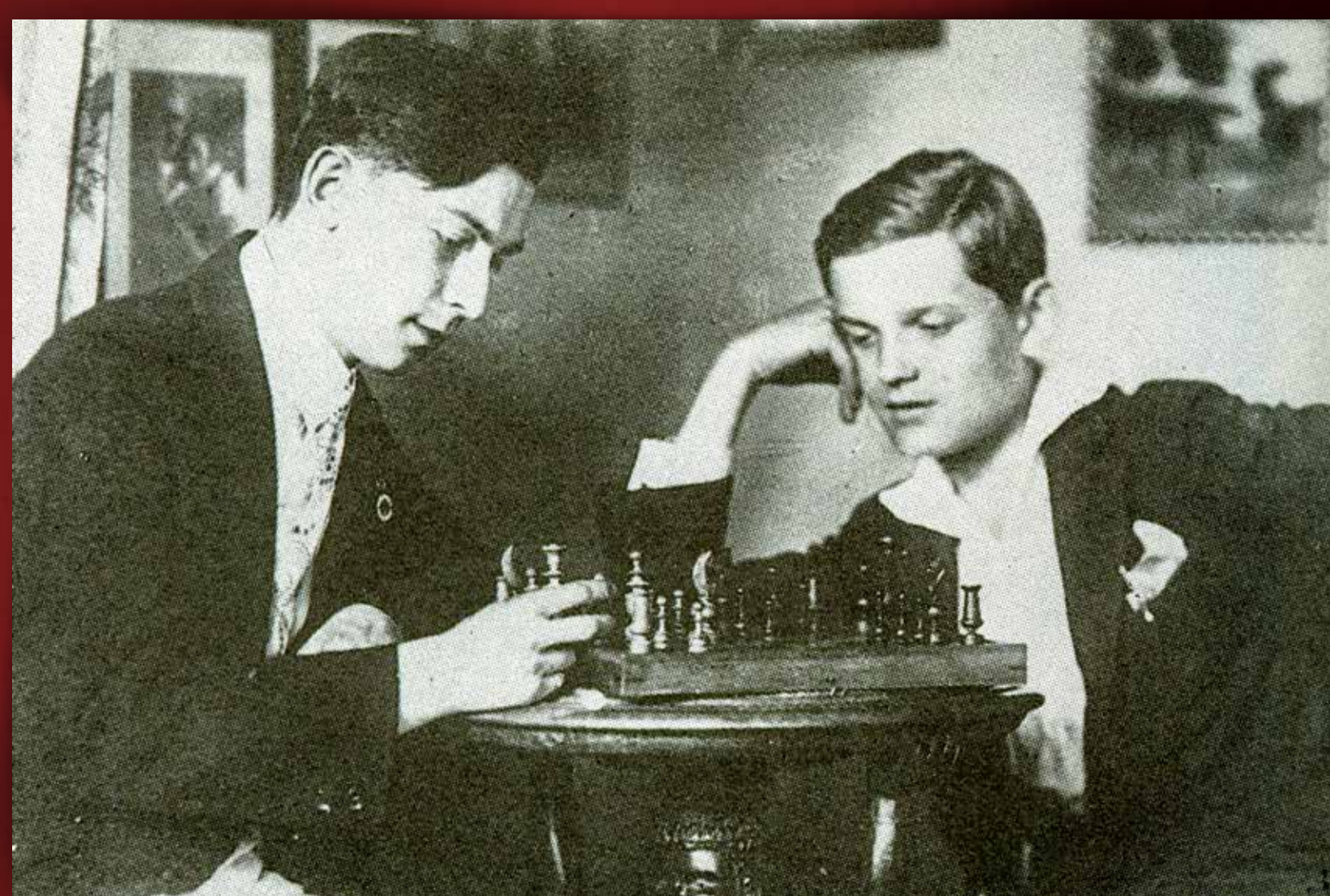
*Oh, hogy így drága két kezeddel
Soká vezess még, adj a ég;
Ha csókot merek adni rája
Tudjam, hogy lelkem tiszta még.
Tudtam, hogy egy más, szebb hazában
A szent jövő nem veszett! –
Add ide, – csak egy pillanatra, –
Hadd csókolom meg kezedet!*

*A legáldottabb kéz a földön
A te két kezed, jó Anyám!
Mindenki áldja közeledben:
Hát én hogyisne áldanám?!
Tudom megáldja Istenünk is,
Az örök Jóság s Szeretet! –
Némán, nagy, forró áhitattal,
Csókolom meg a kezedet!*

1924

A költő édesanyja, csengeri Tóth Margit

A Dsida fiúk sakkoznak

Dsida Jenő testvéröccse, Csengeri Aladár (Budapest, 1911. július 30. – Győr, 1986. október 6.) 1933-ban Kolozsvárt kezdte, 1944-től Debrecenben, 1947-től Pécsen, 1951-től haláláig Győrben folytatta színészi pályáját.

A GYERMEKKOR

Dsida Jenő Beregszászon 1917 őszén megkezdte gimnáziumi tanulmányait. 1918-ban, miután Dsida Aladárt a helyi vasútállomás parancsnokává nevezték ki, a család visszaköltözött Szatmárnémetibe. Dsida Jenő ott fejezte be a gimnáziumot, s 1925-ben érettségi vizsgát tett a „Liceul Mihai Eminescu”-ban.

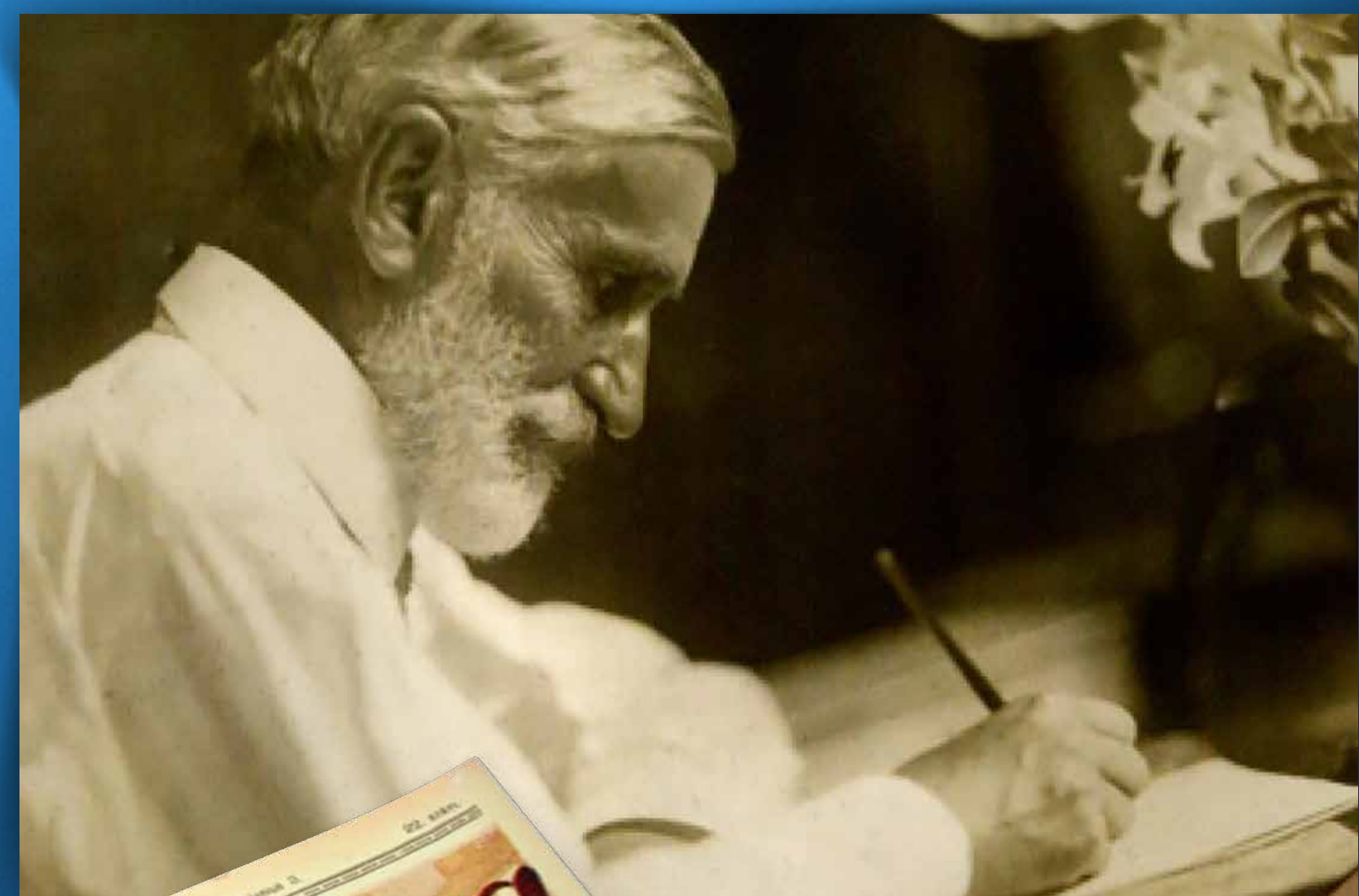
Beregszász, gimnázium

Szatmárnémeti, gimnázium

Első verse, az *Édesanya* nevenapjára 1923. augusztus 19-én jelent meg Benedek Elek legendás gyermeklapjában, a *Cimborában*. Az az „Elek nagyapó” volt az első mestere és példaképe, aki – szembefordulva az anyaországba menekülők 1918 és 1924 között kétszázzezresre duzzadó tömegével – 1921-ben, hatvankét éves korában költözött vissza Budapestről szülőföldjére, Erdélybe, hogy annak elárvult népét szíve megálltaig hűségesen szolgálja. Magyar Lajos ezért nevezte őt „szembejövő ember”-nek.

Az ő érdeme is, hogy Dsida – a *Psalmus Hungaricus* szavait idézve – „nyolc nemzet nyelvén” szólta életében és „minden fajták lelke” fürdette. Szűkebb és tágabb hazájához való hűségét össze tudta egyeztetni az európaiság, az egyetemesség eszméjével.

Benedek Elek

Psalmus Hungaricus.

I.

Dez felezerangi dal megírtam
s e szót: magyar,
mely te nem írtam.
Csálított minden idegen börtöt,
minden szelímet bűjtető liget.
Ó, mily kátyog börtöt szemeimbe,
hogy meg nem láttalak,
te elhagyt, te bűn, kopár sziget,
magyar sziget a népek Óceánján!
Mily ólom ömlött a bűnös fülembe,
hogy nem látott bűn
a vad hullámváró mormogó harsogása,
a mormogó kei sziget keserű mormogása.
Jaj, minden bűn csak a vad farkas!

BENEDEK ELEK

1859 szept. 30 – 1929. aug. 17.

Jézus tanítványa voltam:
Gyermekekhez lehajoltam.
Aszívemhez fölemeltem:
Szeretetre így neveltem.

A BEÉRKÉZÉS IDŐSZAKA

Dsida Jenő 1925 szeptemberében a kolozsvári Regele Ferdinand - hajdani nevén: Ferenc József - Tudományegyetem jogi karán folytatta tanulmányait. Egy év múlva szülei is a kincses városba költöztek, hogy segíthessék súlyos szívbetegségben szenvedő gyermeküket.

A Dsida-család az egykori Fürdő utca 14. szám alatt, a Sétatér közelében lakott. Bizonyára az ott elterülő tó is ösztönözte Dsida Jenő nagy tó-verseinek megszületését (*Tóparti könyörgés*, *A tó tavaszi éneke*).

Kolozsvár, egyetem

A TÓ TAVASZI ÉNEKE

részlet

*Be jó is volt,
míg jég fődött:
csend jég alatt
és jég fölött,
nagy hallgatás volt
mindenütt -
Ma minden kis nesz
szíven üt.*

*Hó- s jégtakarta
volt a part
és engem is
nagy jég takart,
vastag, páncélos,
szürke jég,
közömbös, mint a
téli ég.*

*Nem bántott semmi
bántalom,
nem ártott semmi
ártalom
A szél a jégen
elszaladt,
nem borzolt fel
a jég alatt.*

*A kő a jégen
fennakadt,
nem ütött meg
a jég alatt.
Áldott, kit ily
nagy csend fődött,
csend jég alatt
és jég fölött.*

Kolozsvár, Fellegvár

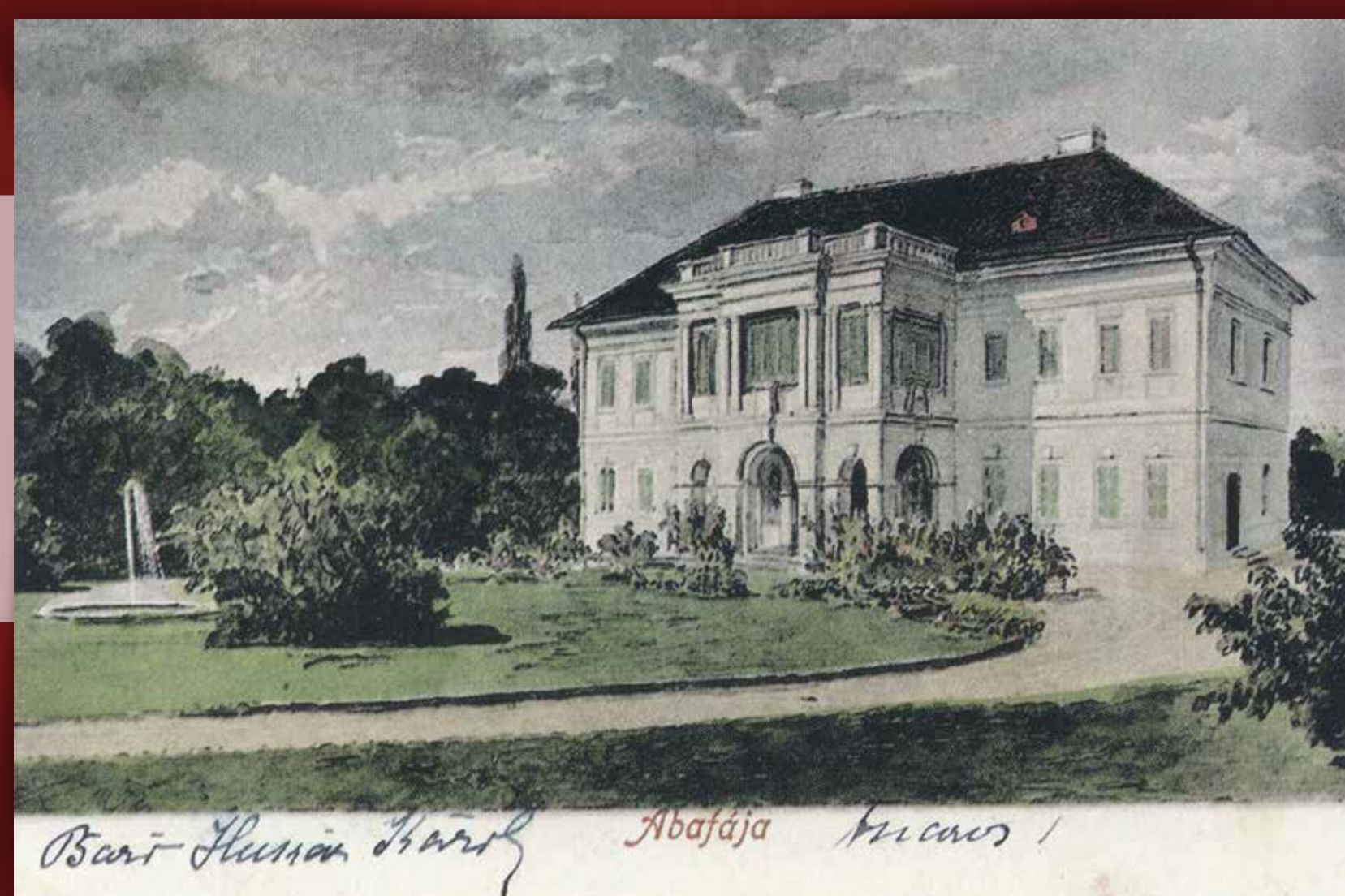
Kolozsvári látkép

*Jobbra a régi tükörben magamat látom
merészen és fiatalon.
Szemben az ablakon át a világot,
mely szép és kedves és nekem való.*

(Interieur)

DSIDA JENŐ, A HÁZITANÍTÓ ABAFÁJA

Dsida Jenő 1928 novemberétől 1929 júniusáig házitanító volt Abafáján a báró Huszár családnál.

Abafája, a Huszár család kastélya

RÉSZLETEK CSALÁDJÁNAK ÍRT LEVELÉBŐL

Abafája, 928. nov. 19. hétfő

Drága jó kicsi család!

Talán szárazabb lesz ez a levelem, mint ahogyan a szívem diktálná, de annyi-annyi sok mindent kell leírnom, hogy igazán sietnem kell vele, hogy lehetőleg tizenegy óra előtt befejezzem. Most tíz óra este és álmos vagyok, mert korán keltem.

Ma délelőtt fejeztem be a szobám berendezését és most igen kellemesnek érzem, jól esik benne lenni. Nagyon csodálkozni fognak Mamuskáék, ha megtudják, hogy egy szép kicsike szobát választottam magamnak a kastély földszintjén, mely távolról sem hasonlít a többi komor teremhez. Mindössze három méter széles, öt és félméter hosszú és fehérre, hófehérre van meszelve. Szép súrolt deszka a padlója, akár egy kicsi falusi házikónak...

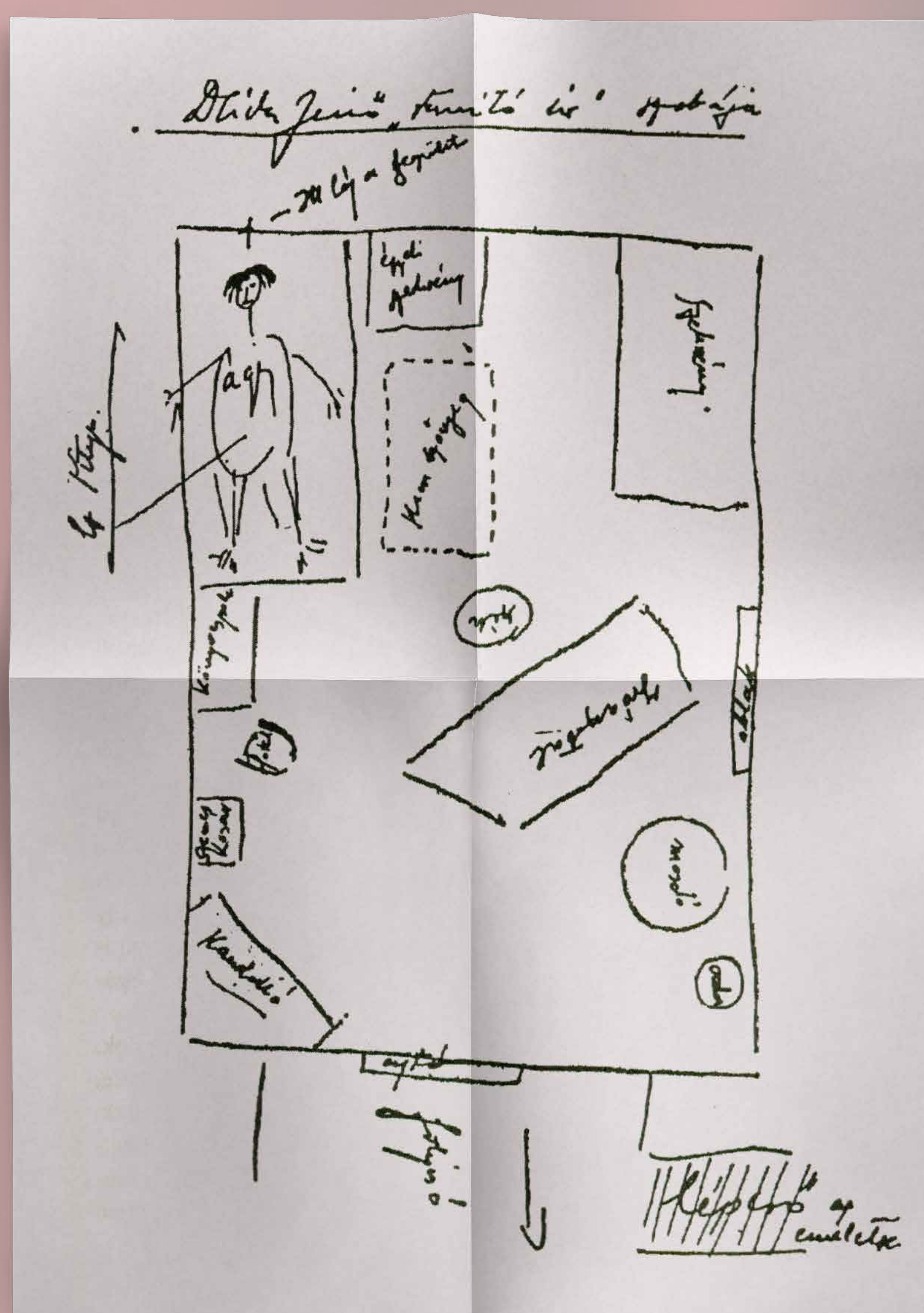
Otthonról igen szeretnék valami postát kapni, hosszabb levelet, amelyben Mamuskáék is beszámolnak, hogy mi minden történt ott azóta. Hisz annyi dolog volt félben, amikor eljöttem. Hát Mamuskáék hogy vannak? Tanul-e Ackó?

Hosszú levelet kérek. Kell az embernek valami otthoni. Mert alapjában véve borzasztó élet így ez az élet. Csupa fajankók közt egész nap, sehol egy értelmes lény, aki törődne az emberrel. Csend van...

Mikor igen elkeseredek, kezembe veszem a Mamuska kis képét, nézem, nézem, aztán... - de olyan bátorítóan, vidáman néz az emberre, hogy nagyon jólesik...

Jó éjszakát Mamuskának, jó éjszakát Tatyukának, jó éjszakát Ackónak. Tízezer puszi, szép álmokat. D! J! Kr.

Pityu

MAROSVÁSÁRHELY, MAROSVÉCS

A marosvásárhelyi Kemény Zsigmond Társaság választmánya 1929. február 24-i ülésén rendes tagjává választotta Dsida Jenőt. Székfoglalóját március 3-án tartotta meg.

Képeslap Marosvásárhelyről

Dsida Jenő 1929. augusztus 2. és 4. között vett részt először a helikoni íróközösség marosvécsi tanácskozásán báró Kemény János itt látható „romantikusan szép kastélyá”-ban.

Marosvécsi kastély

*Tábortüzetek most is zengve ég,
honfoglaló, nagy írónemzedék!*

*Reményik, Áprily és Tompa László
s a mindig zsémbes, mindig harapós,
mindig teremő tettekért parázsló
őreg harcos, a kajlabajszu Kós
és Kuncz, akit korán elvitt a gyászoló
s a hullócsillag, Sipos Domokos,
Nyíró, Tamási, – még ki fér a listán?
Molter, Tabéry, Berde, Bartalis tán...–*

*S Kemény János!... A térképen kereszttel
jelölik majd, hol áll a vécsi vár
s tanítják: itt volt az erdélyi Keszthely
és fényt vetett egy elborult, sivár világba.*

(Tarka-barka strófák)

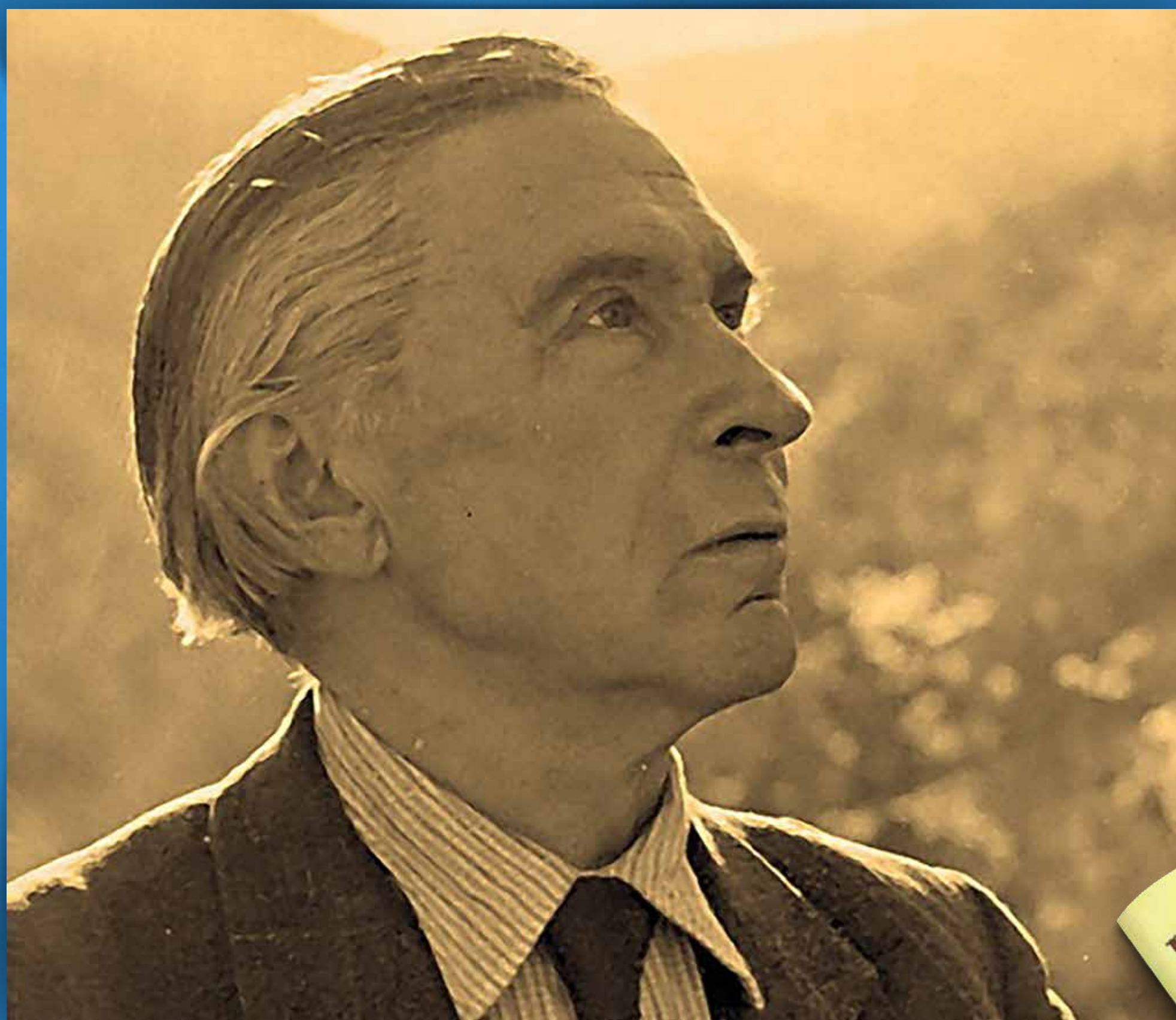
Dsida Jenő szerepet vállalt a nemzetiségi irodalom mozgalmaiban is: tagja volt a helikoni íróközösségnek, a marosvásárhelyi Kemény Zsigmond Társaságnak, titkára az Erdélyi Katolikus Akadémiának és a Pen Club romániai magyar tagozatának.

Az első alkalommal 1926 nyarán Kemény János báró marosvécsi kastélyában összegyűlt erdélyi magyar írók kötetlen munkaközösséget alkottak, tevékenységüket nem fogta össze sem szervezet, sem közös ideológia. Nem dolgoztak ki alapokmányt, ügyrendet és működési szabályzatot, összefogásuk szervező ereje a közös küldetés és a közös felelősség, „tagsági igazolványuk” a vécsi házigazda közel két évtizeden keresztül minden nyáron elküldött baráti meghívólevele volt. Kölcsönösen jól ismerték egymást, általában közvetlen módon érintkeztek, erős írói szolidaritást tanúsítottak egymás iránt, így alakítva ki a közös munka, akár a baráti vita íratlan szabályait és hagyományait.

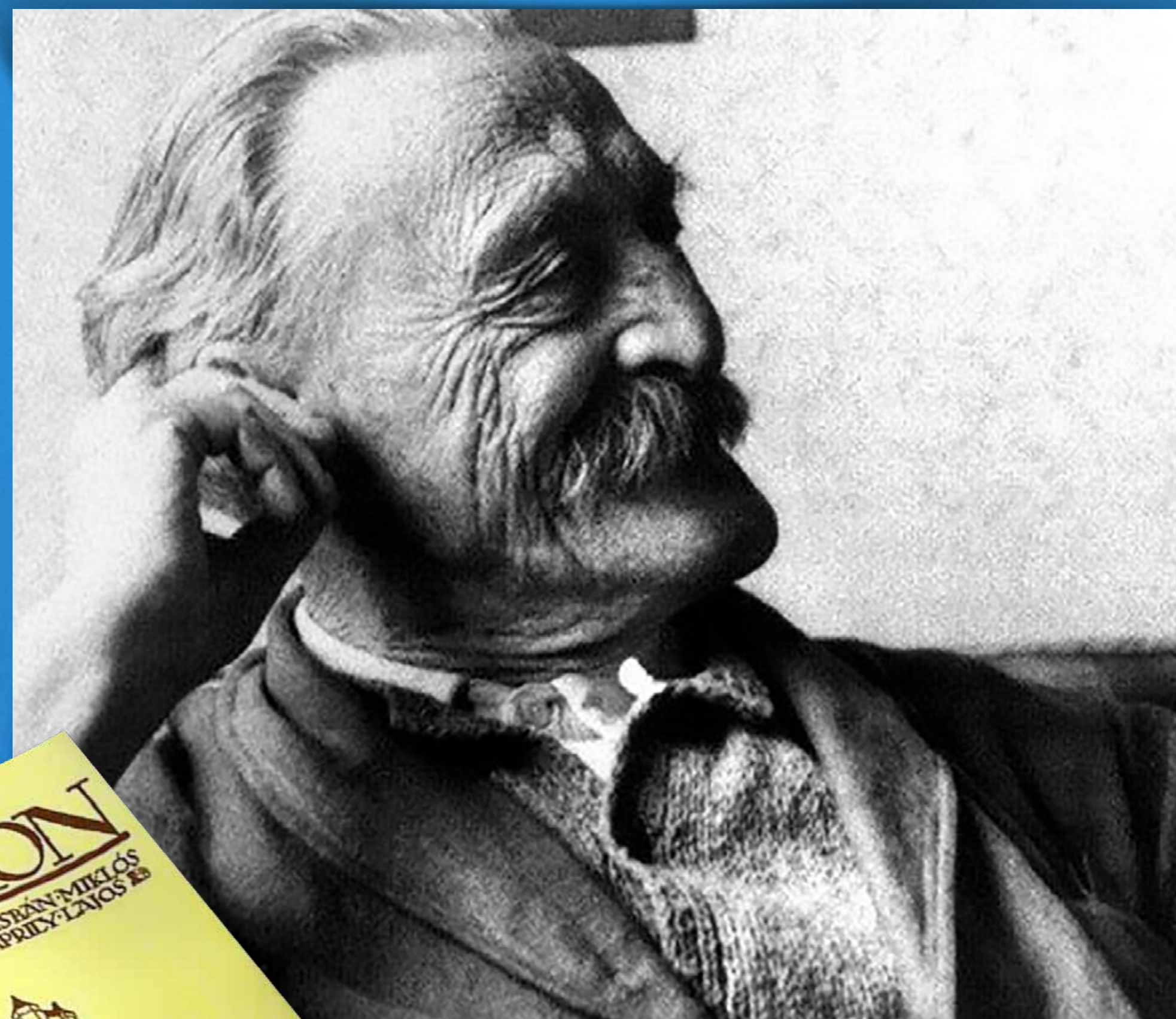
A marosvécsi íróközösség „koalíciós” keretek között működött, jól megfértek körében a katolicizmus és protestantizmus hívei, illetve ha az erdélyi magyar irodalom politikai színeképe szerint rendezzük őket, a konzervatív reformerek, a liberálisok, a radikális demokraták vagy a „népi” gondolat elkötelezettjei. Egyetlen közös eszmét vállaltak: az „erdélyi gondolatot”, amely a kisebbségbe szorult magyarság nemzeti kultúrájának védelmét, az erdélyi történelem szabadelvű hagyományainak fenntartását és az erdélyi népek: magyarok, románok és németek békés együttműködését jelölte meg követendő eszmények gyanánt. Ezt a gondolatkört a *Nyugat* irodalomszemlélete egészítette ki: a *Helikon* írói az alkotómunka szabadságát kívánták, s esztétikai, illetve erkölcsi értékek révén akarták megerősíteni a nemzetiségi sorban élő erdélyi magyarság öntudatát, támogatni a kulturális felemelkedését. Ezeket az eszméket képviselte a fiatal Dsida Jenő költészete is.

(Pomoqáts Béla)

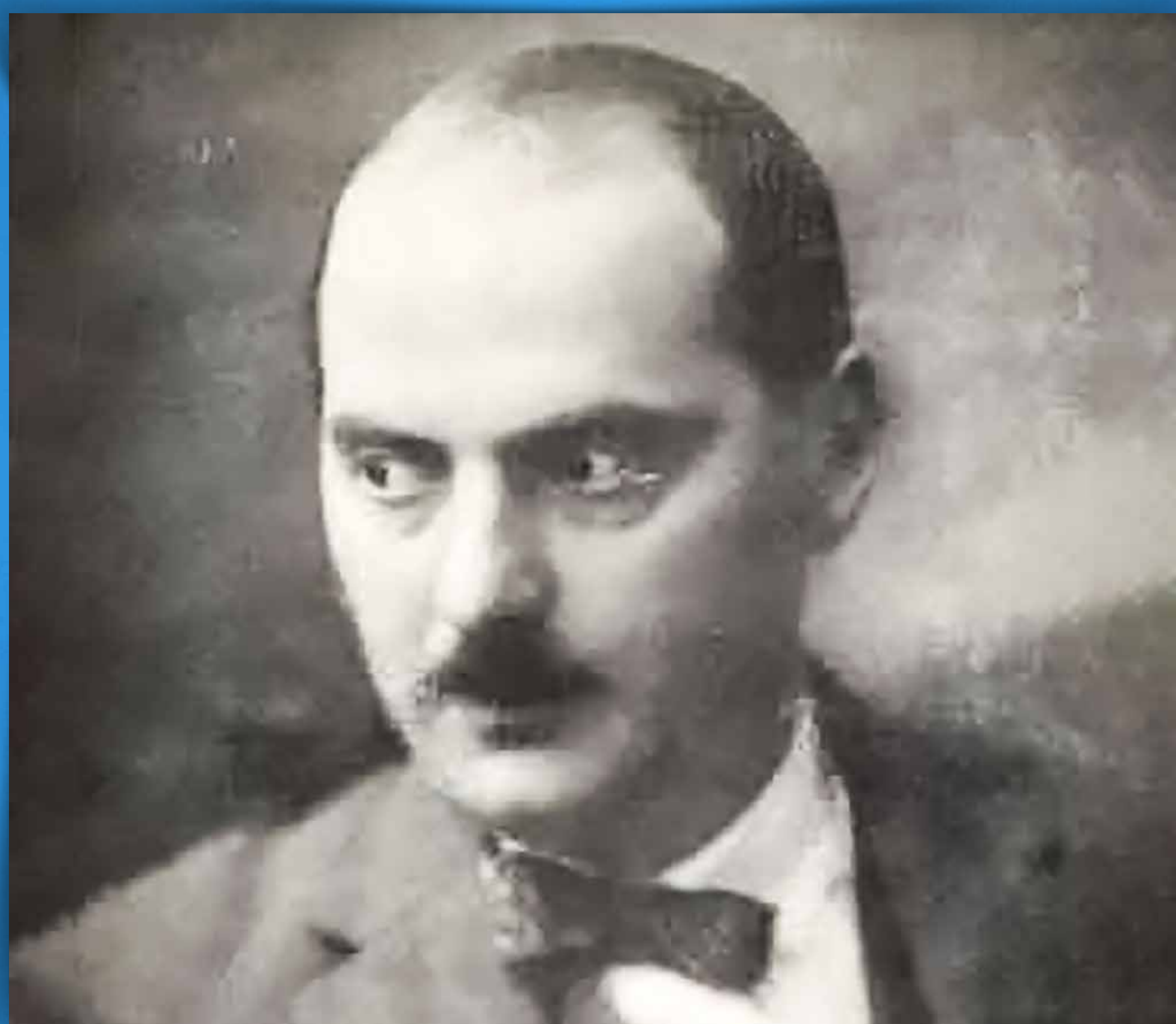
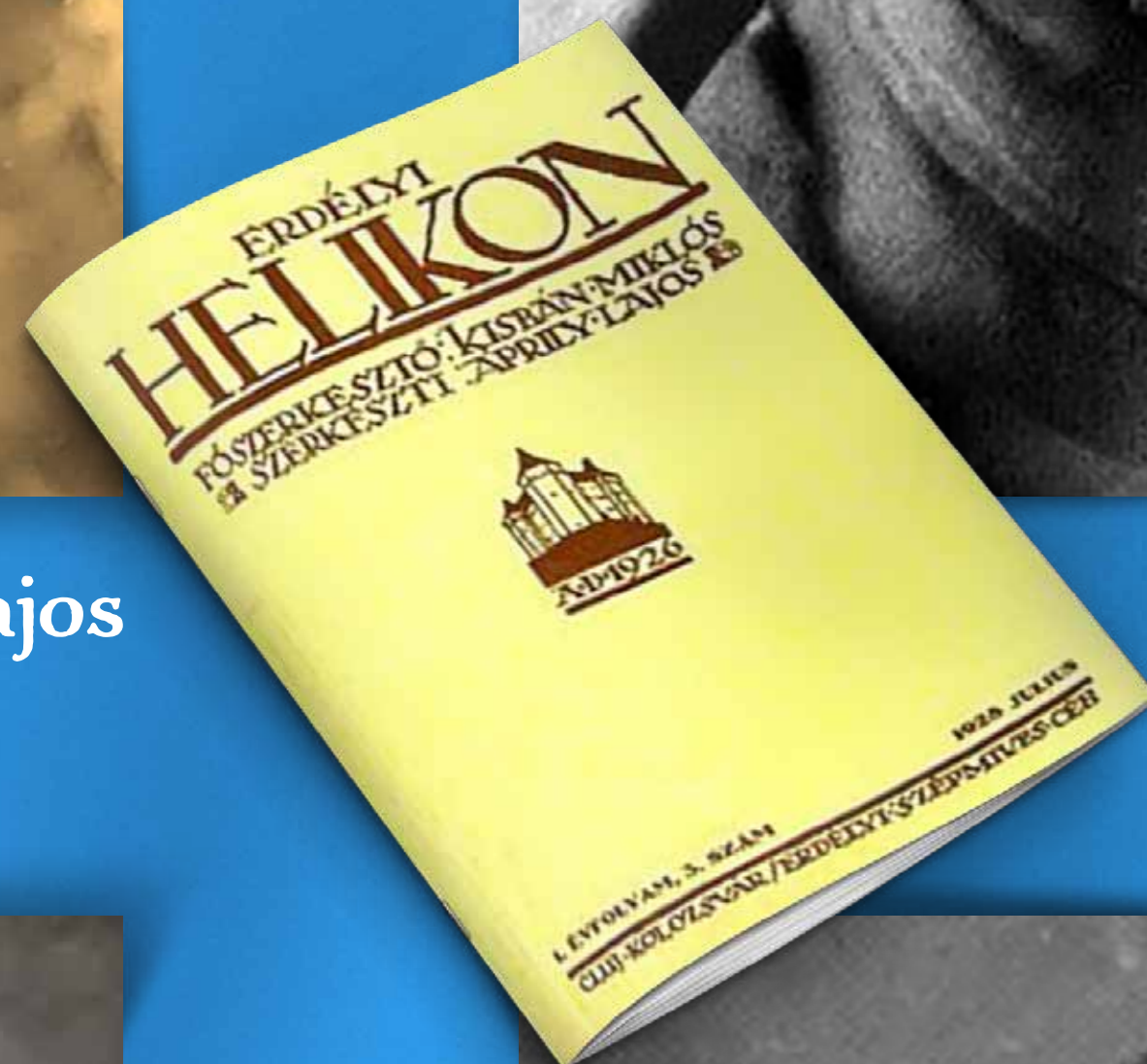
DSIDA JENŐ IDŐSEBB „HELIKONI” ÍRÓBARÁTAI

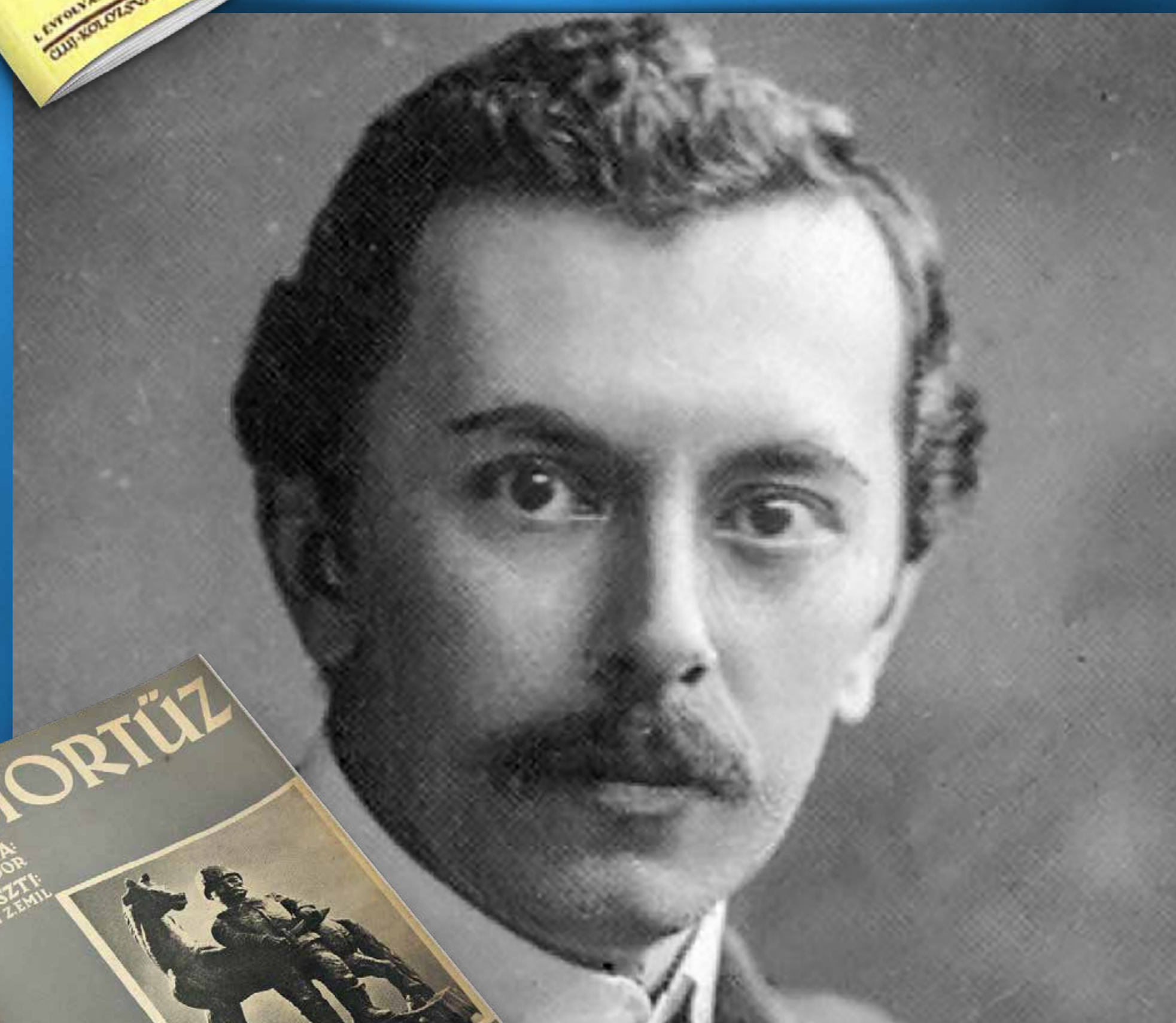
Áprily Lajos

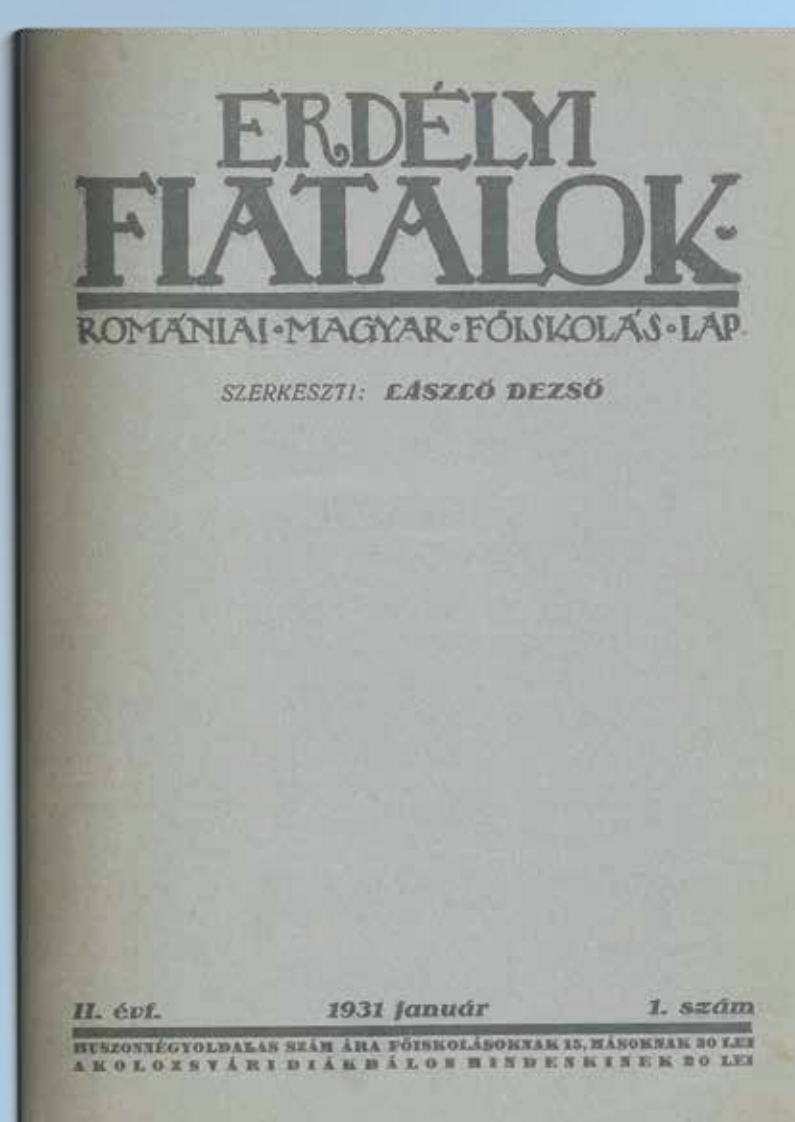
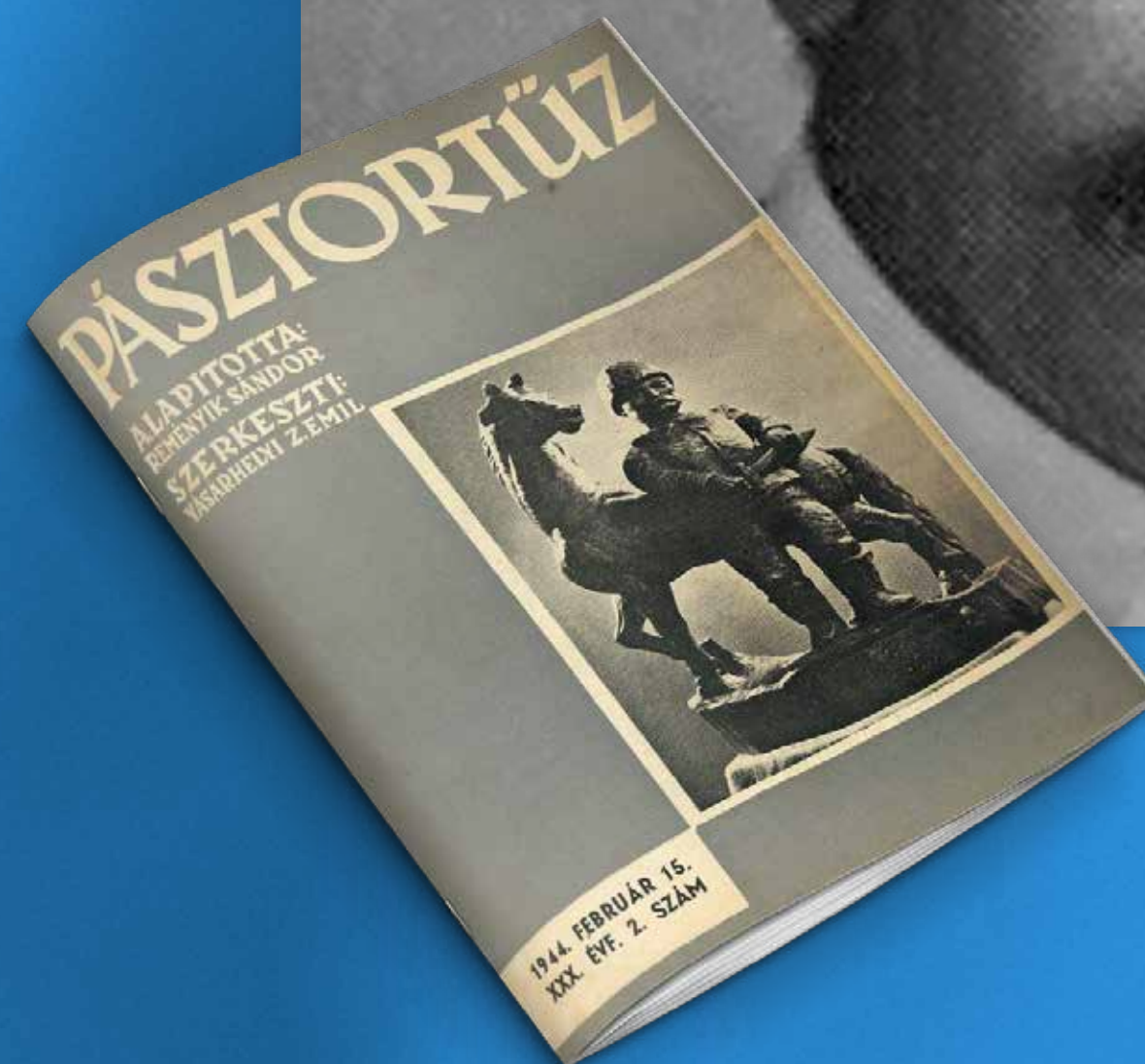
Kós Károly

Kuncz Aladár

Reményik Sándor

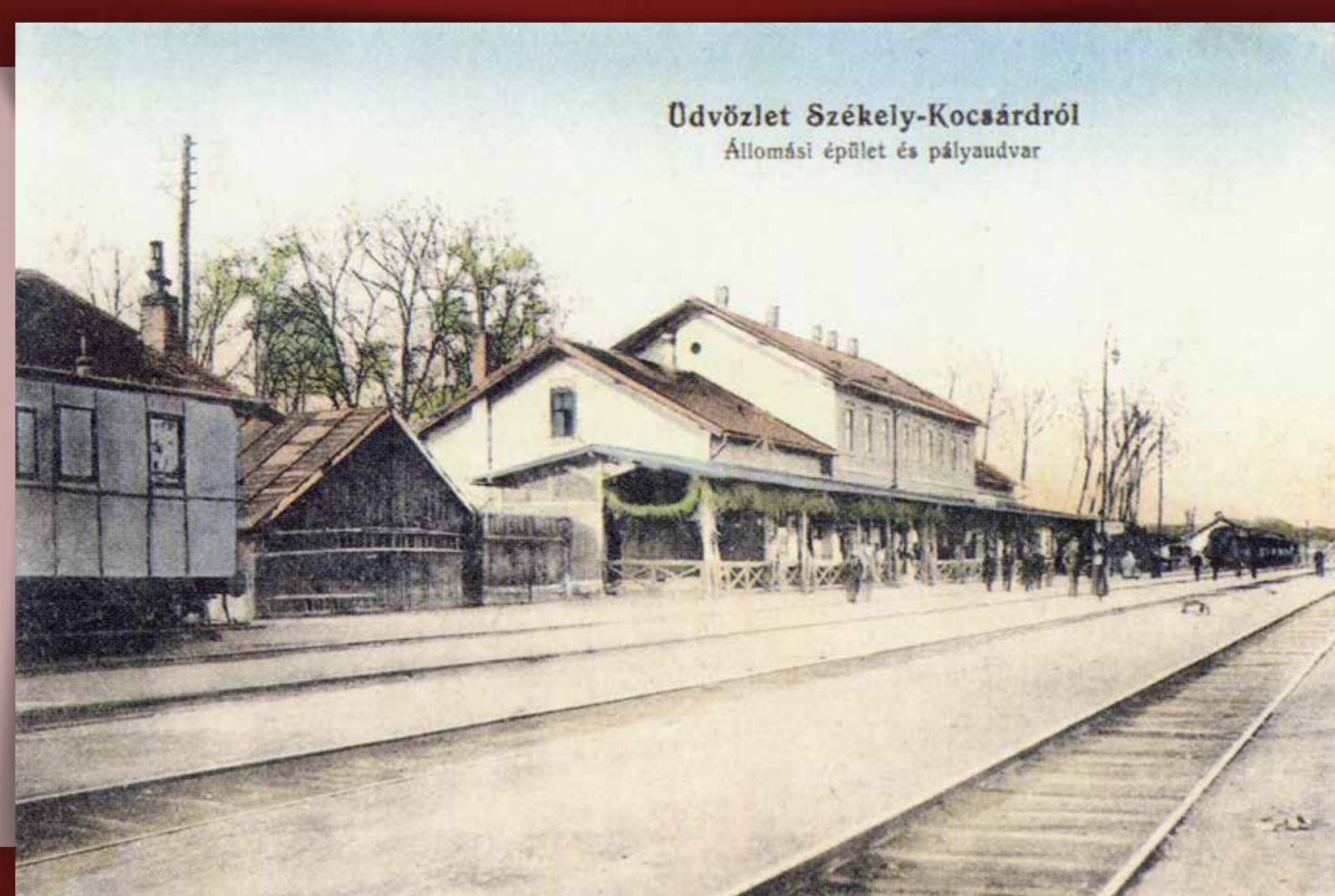
1932. február 1-jén a temesvári Lloyd-Clubban mutatkozott be az *Erdélyi Fiatalok* című folyóirat alkotói közössége. Az irodalmi esten részt vett Dsida Jenő is, és saját verseiből olvasott fel.

Temesvár, Lloyd-palota

„TESTEM TÖRÖTT VOLT ÉS NEHÉZ A LELKEM...”

Ida Jenő 1932. augusztus 10-én Imbery Melindához írt levele a *Nagycsütörtök* című versben megjelölnél is hosszabb és gyötrelmesebb kocsárdi várakozásról tudósít. Annak az útnak a stációit mutatja be, amely a marosvécsi írótalálkozót követő közös havasi kirándulás színhelyétől Kolozsvárig tartott.

Nem volt csatlakozás. Hat óra késést jeleztek és a fullatag sötétben hat órát üldögéltem a kocsárdi váróteremben, nagycsütörtökön. Testem törött volt és nehéz a lelkem, mint ki sötétben titkos útnak indult, végzetes földön csillagok szavára, sors elől szökve, mégis szembe sorssal s finom ideggel érzi messziről nyomán lopódzó ellenségeit. Az ablakon túl mozdonyok zörögtek, a sűrű füst, mint roppant denevérszárny, legyintett arcul. Tompa borzalom fogott el, mély állati félelem. Körülnéztem: szerettem volna néhány szót váltani jó, meghitt emberekkel, de nyirkos éj volt és hideg sötét volt, Péter aludt, János aludt, Jakab aludt, Máté aludt és mind aludtak... Kövér csöppek, indultak homlokomról s végigcsurogtak gyűrött arcomon.

(Nagycsütörtök)

IDA JENŐ LEVELE IMBERY MELINDÁHOZ

Kolozsvár, 1932. augusztus 10. szerda déli 1 óra

Édes kicsi Muki Mókus, látod, látod, ég és föld ellenem esküdött, hogy ne érkezhessen meg idejére. Tegnap reggel nyolc órakor indultam el a Havasból, egészen egyedül. Alig tettem meg a gyalogtúrát és ültem fel a Kemény báró tulajdonát képező kis hegyi iparvasút hajtányára, szembejött egy mozdony, s az vagy négy kilométert visszavitt, míg egy sínélágazódásnál mellékvágányra tolt, és folytathattam utamat. A galonyai állomásról három perccel előbb ment el a vonat, kétségbeejtő szomorúságomra. De még mindig nem adtam fel a reményt, mert pont négy órára délután a következő személyvonattal is megérkeztem volna, ha - nem lett volna a Maros-völgyi vonatnak 50 perc késése, ami miatt Székelykocsárdról 14 perccel hamarabb ment el a brassó-kolozsvári gyors, mint ahogy én odaérkeztem. Így délután háromtól éjszaka fél tizenkettőig fogcsikorgatva, egyedül ültem csepergő esőben Székelykocsárdon, ugyanazon az állomáson, melyről Nagycsütörtök című versemet írtam. Csak éjszaka kettőkor érkeztem Kolozsvárra.

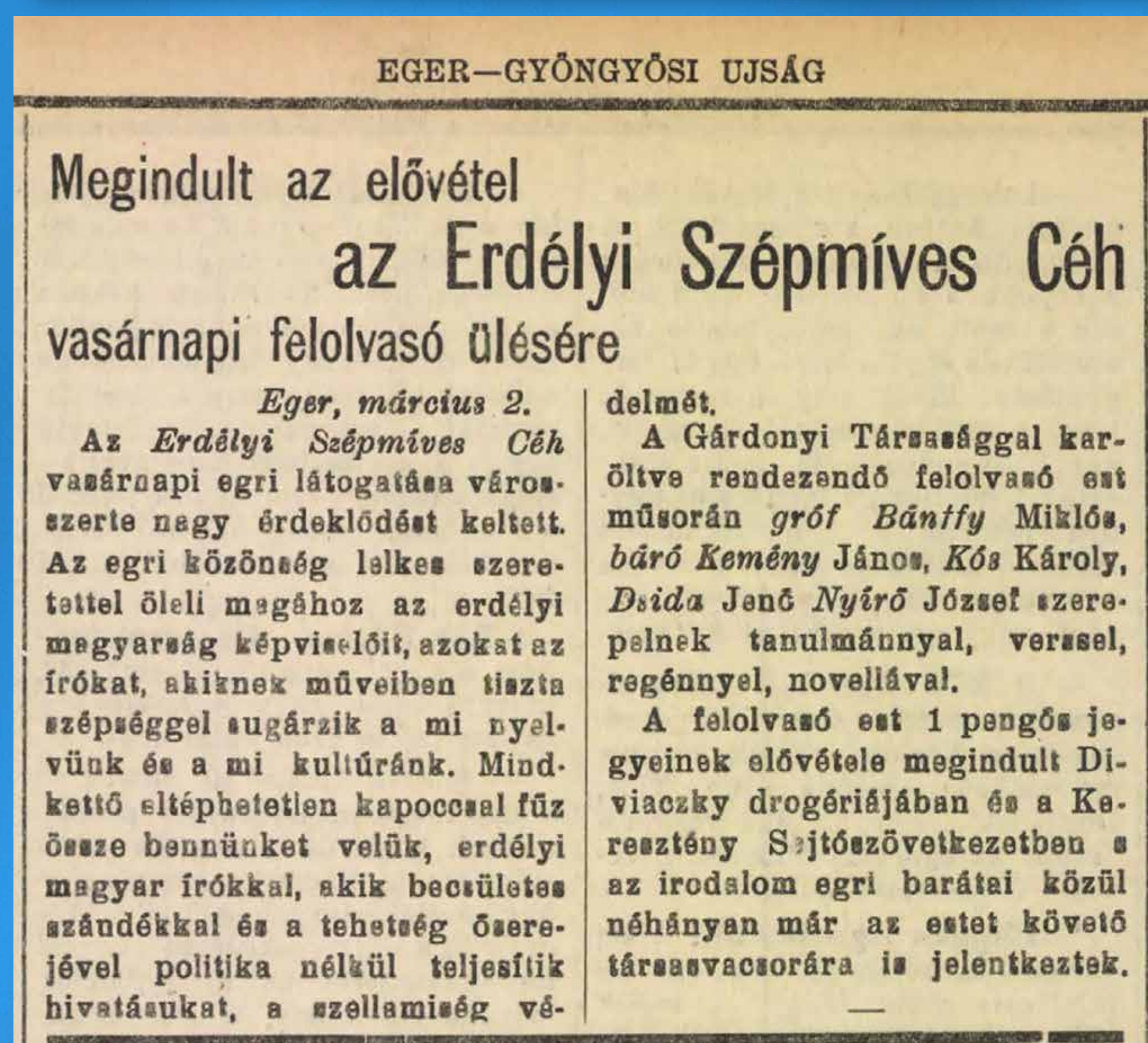
Székelykocsárd, vasútállomás

DSIDA JENŐ EGERBEN

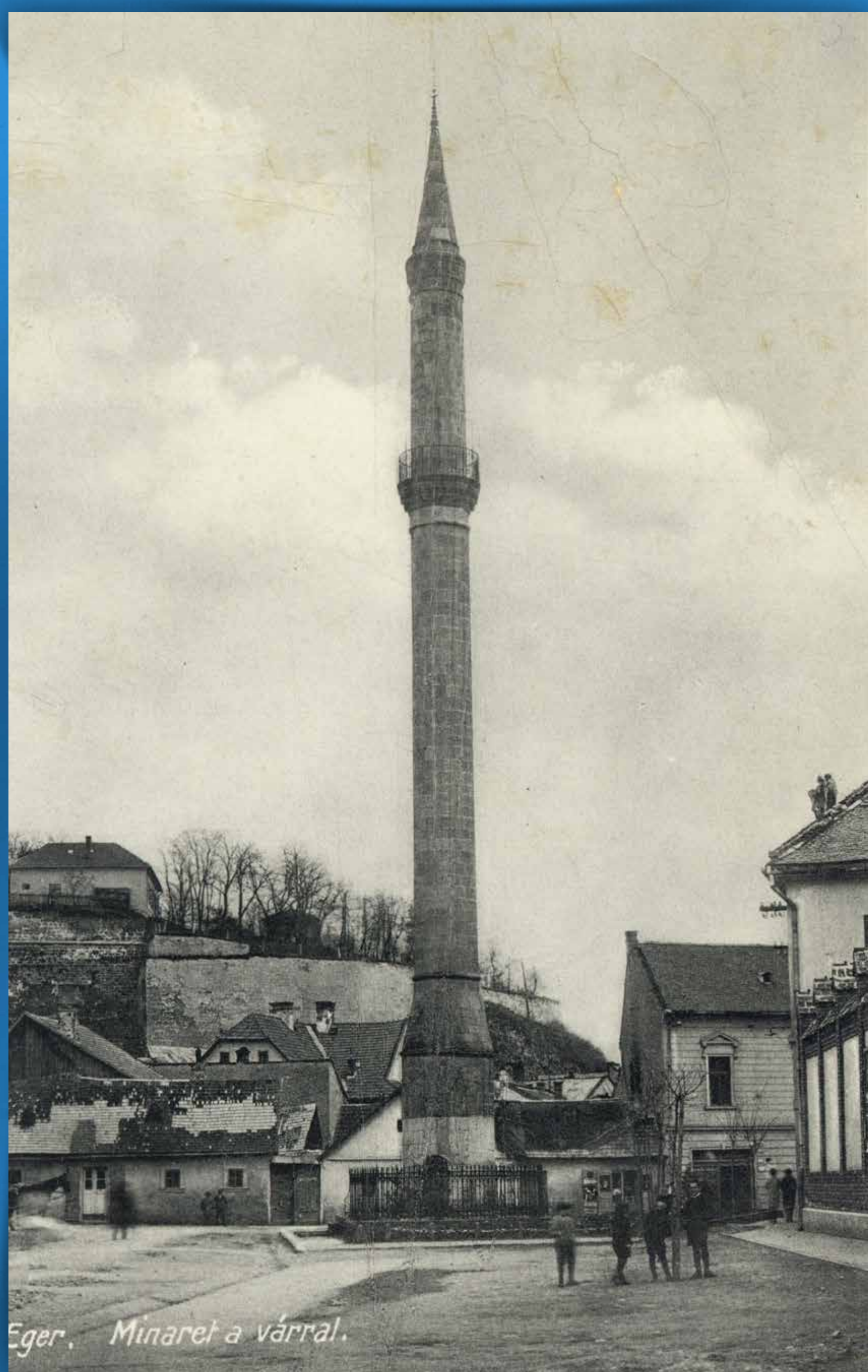
1934. február végén, március elején az *Erdélyi Helikon* írói magyarországi előadókörúton vettek részt, melynek utolsó állomása Dobó István városa, Eger volt. Az írók - Bánffy Miklós, Kemény János, Kós Károly és Dsida Jenő - bemutatkozására március 4-én került sor a Városi Színházban.

Az Eger-Gyöngyösi Újság több számában is - a szokványos híradásokét messze meghaladó terjedelemben - írt a találkozó előkészületeiről és a tervezett programról.

A nézőteret zsúfolásig megtöltötte a közönség, a színpadra lépőket percekig tartó, szünni nem akaró taps fogadta.

Eger színház

Eger, Minaret

Eger, Dobó tér

RÉSZLET A KORABELI HÍRADÁSBÓL

A magyar szeretet és megbecsülő testvérlátás bensőséges ünnepe volt az Erdélyi Szépmíves Céh egri látogatása. Eger közönsége ritkán tapasztalt melegséggel fogadta az erdélyi irodalom kiválóságait és kísérte végig a Városi Színházban tartott felolvasó ülés műsorát, amelynek minden száma az erdélyi lélek különleges ízű megnyilatkozása volt. A magyar szellem és magyar nyelv örök értékét, korokon túlnőtt megtartó erejét hirdette ez a minden részletében nemesfémből vert előadás, és Eger városa soha nem fogja elfelejteni azokat a mély élményeket, amelyeket az erdélyi értelem és szív termett számára.

Dsida Jenő érett, szép versei közül adott elő néhányat. Vérbeli költő lényegileg s tudatos művész formai szempontból. Fantáziáját a témák nem korlátozzák s kifejezőmódja mindenütt stílusos.

IMBERY MELINDA, A FELESÉG

Most végtelenül hálás vagyok neked. Úgy érzem, egészem Neked köszönhetem – annak a váagnak, hogy méltó legyek Hozzád és végre elérjük célunkat – ezt a szép és komoly felbuzdulást. Aminthogy régi szép írásaimat is Neked köszönhetem. A kutya-vers és a Viola-ciklus soha meg nem született volna, ha Téged, Édes, meg nem ismerlek. Ha te nem vagy mellettem! És még annyi sok-sok vers. Sokszor volt az az érzésem, amikor pódiumon álltam, hogy – tulajdonképpen Neked tapsolnak, csak ők nem tudják.

A *Keleti Újság* fejléces papírára gépelte Dsida Jenő ezt a vallomást 1935-ben, és mellé sorolhatjuk a költő legszebb szerelmes verseit – azok is mind őhozzá szólnak, előbb a „csendes, vézna, sápadt szőke leányhoz”, később menyasszonyához és feleségéhez: Imbery Melindához.

Esküvő, 1937. július 31.

Kolozsvár, Szent Mihály templom

1937. július 31-én, az egyházi esküvő napján a Dsida-házaspár Debrecenbe indult nászútra, ahol a Nyári Egyetem ösztöndíjjal látta őket vendégül.

Debrecen, Nagyerdő fasor

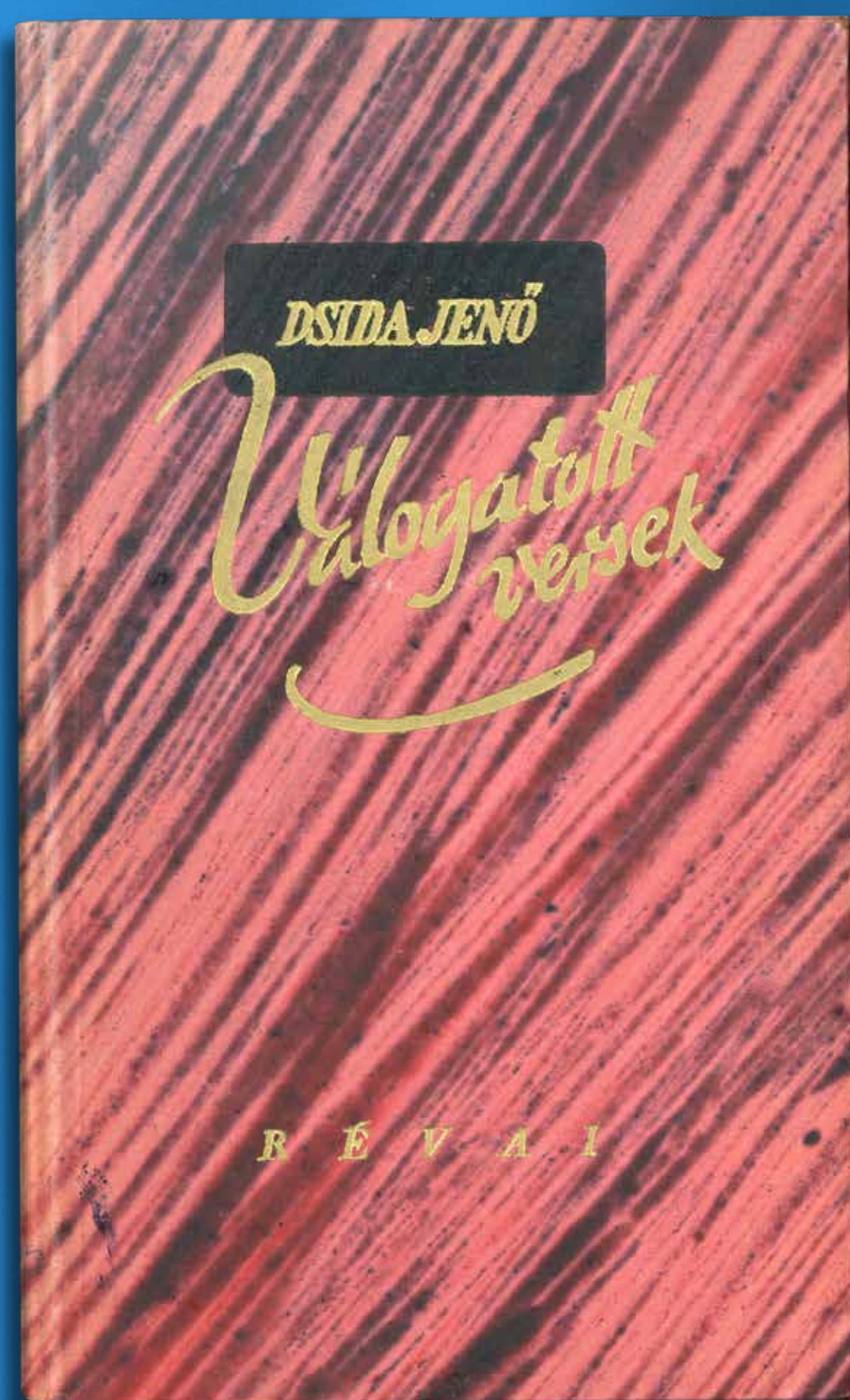
ÖRÖK ÚTITÁRSÁK

*Mellykémnek forró szeretettel
részlet*

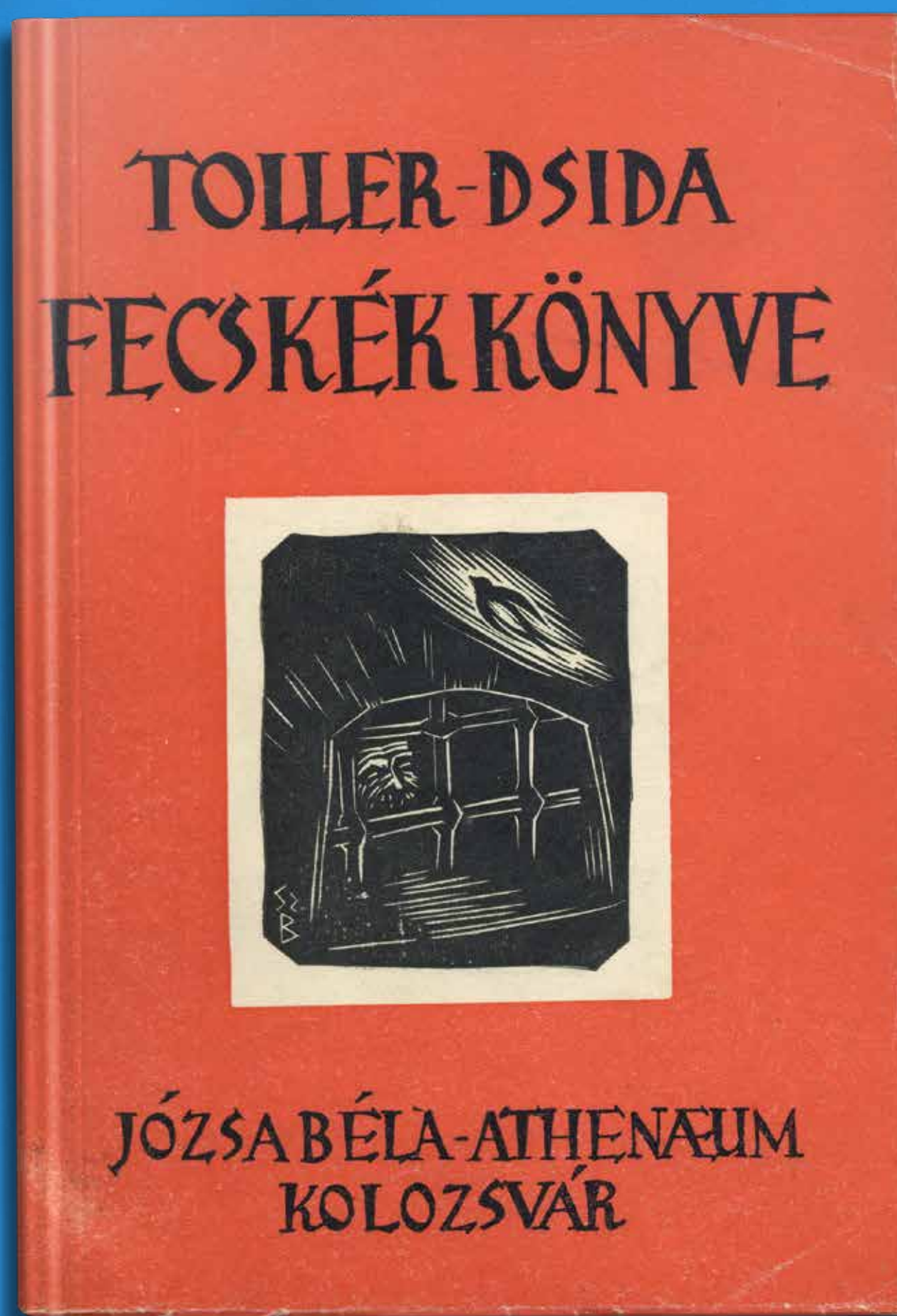
Ez első versem, mit Hozzád írok,
ki pályatársa lettél zord utamnak,
ki megfogod kezem, míg bűg a gép
s az állomások mind mögém rohannak.
Harminc kis állomást elhagytam immár
és közeledik már a többi, jaj:
minden nap új mérföldkő, új barázda,
mindennap elhull egy-két szürke haj.

Bizony nem ünnep ez már. Utazás
csöndes, komoly magánya. Hallgatunk,
míg fogynak a fehér mérföldkövek.
Hová megyünk, ó, hová hajtatunk?
Lassubb iram kell, tán közel a cél is.
Ha a végállomásra gondolok,
kezemben sír a toll, a zord acél is.

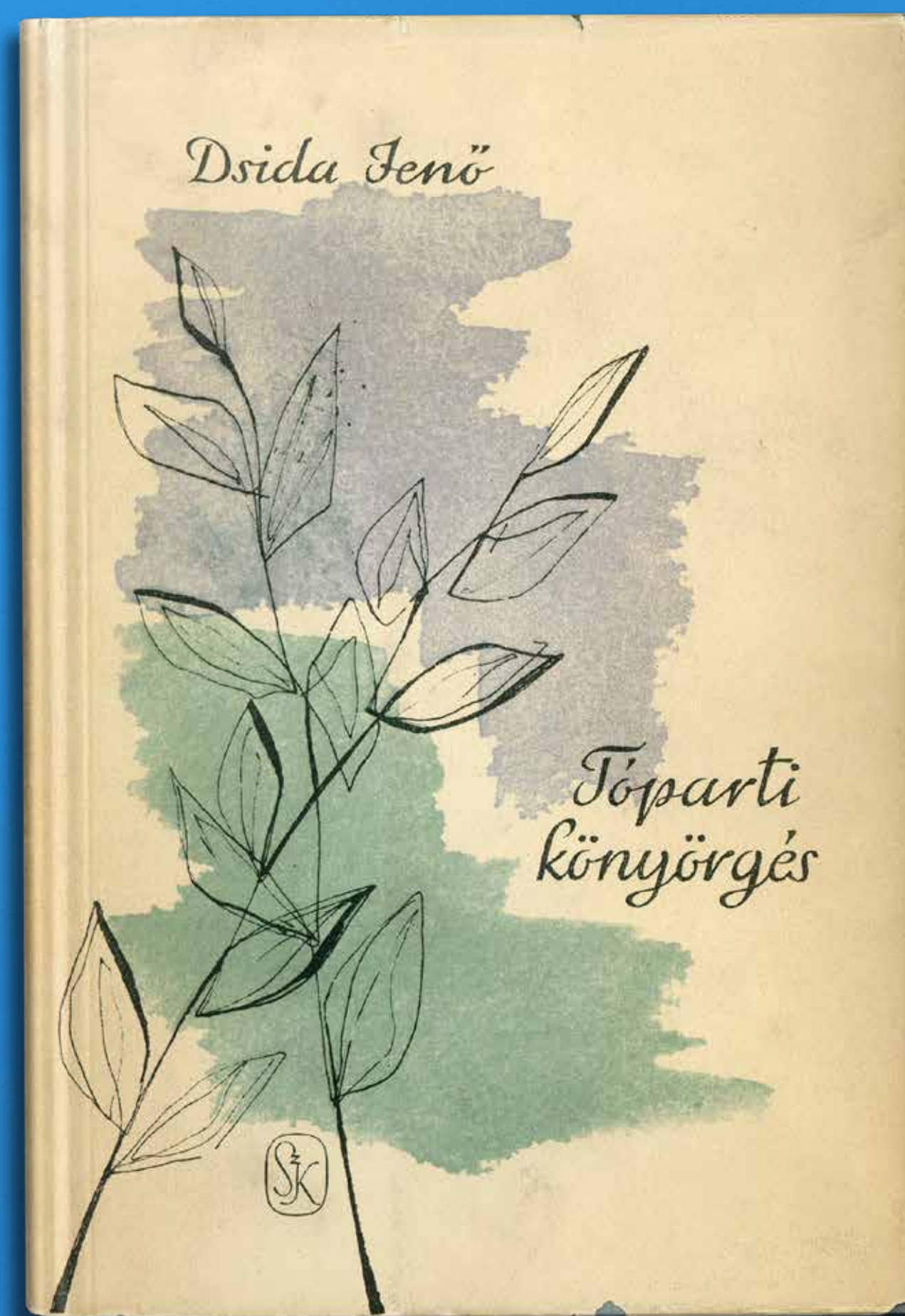
DSIDA JENŐ MŰVEI

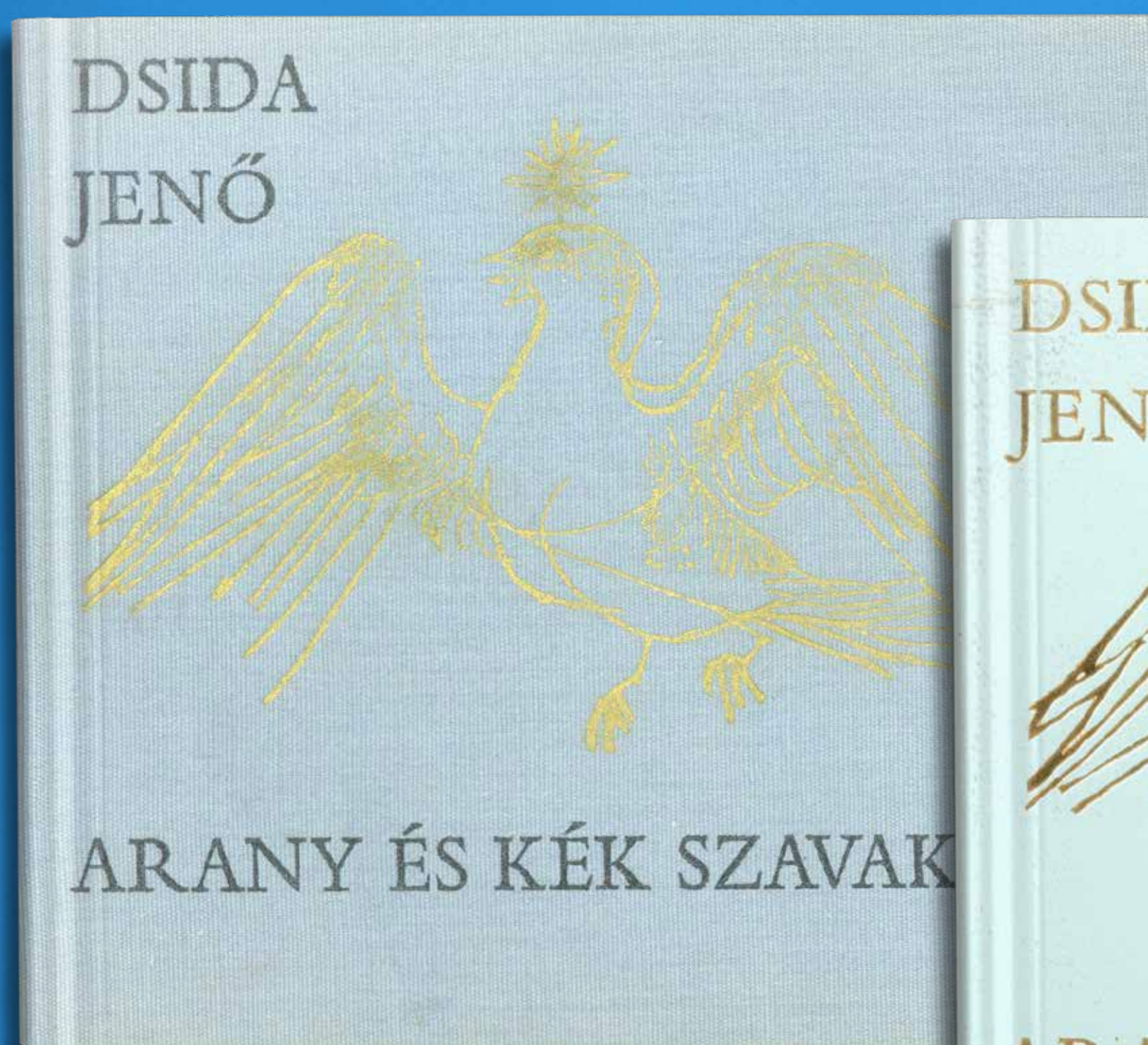
Rónay György bevezető tanulmányával
Budapest. Révai, 1944.

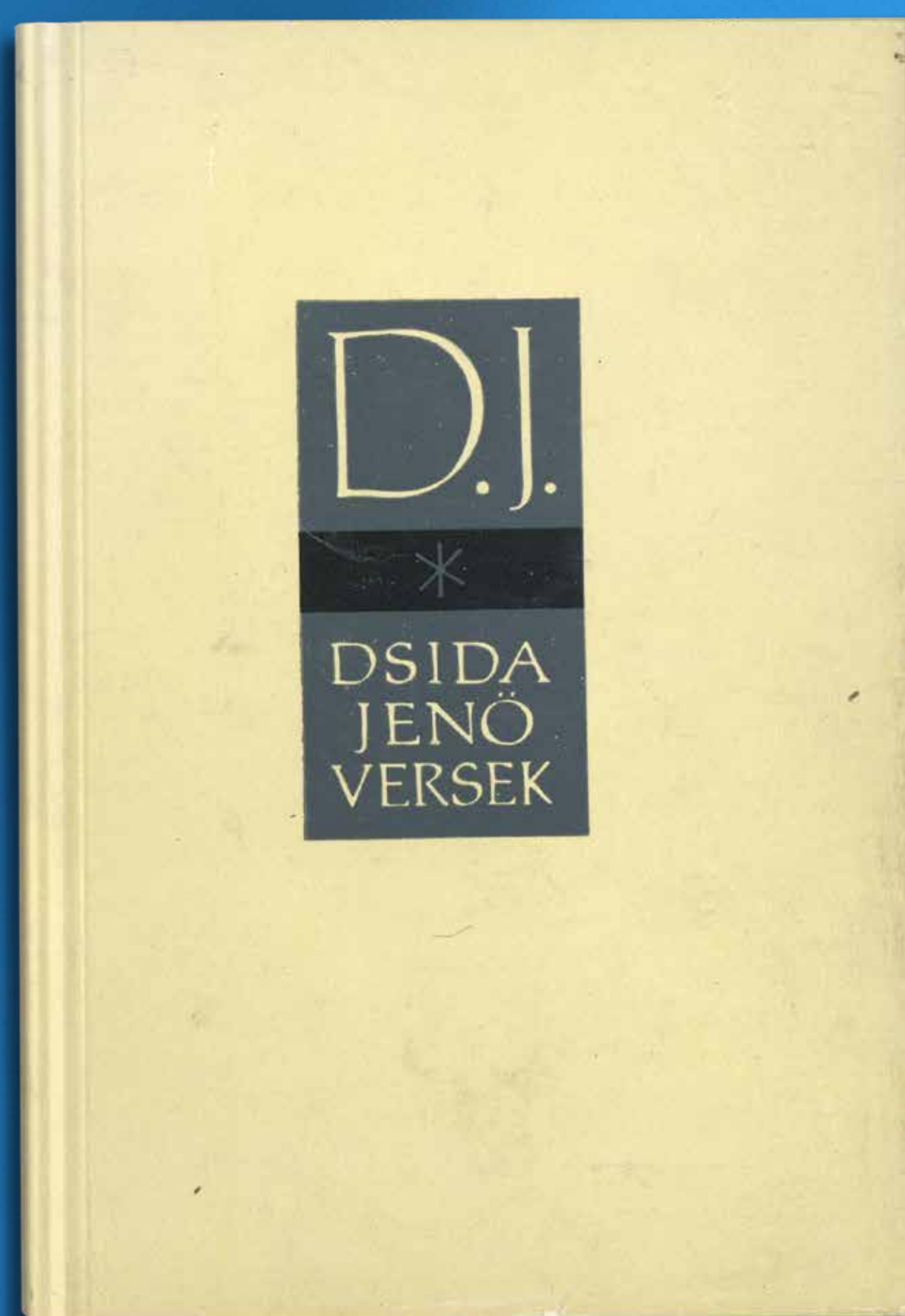
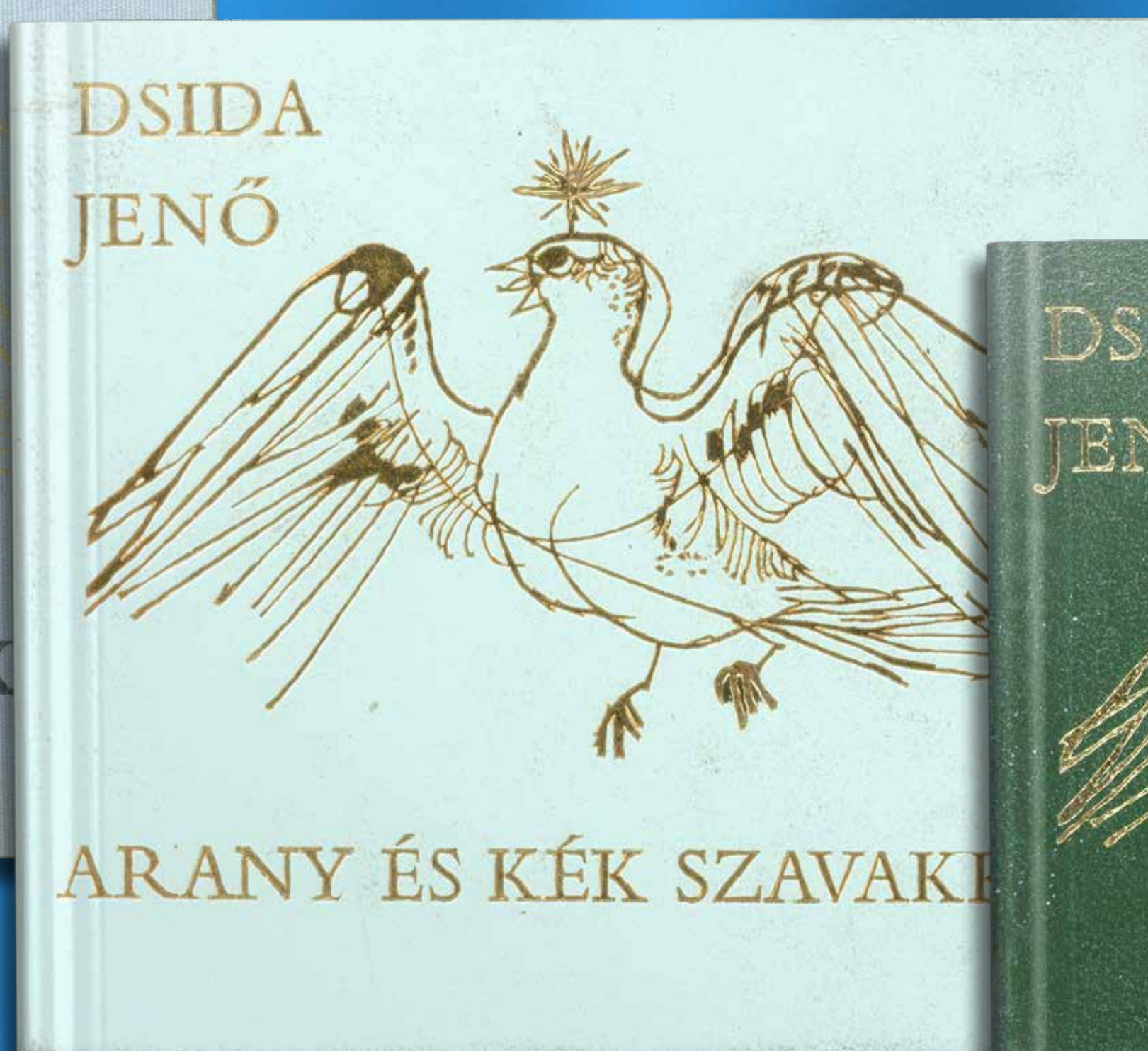
Cy. Szabó Béla öt eredeti fametszetével
Kolozsvár. Józsa Béla Athenaeum, 1945.

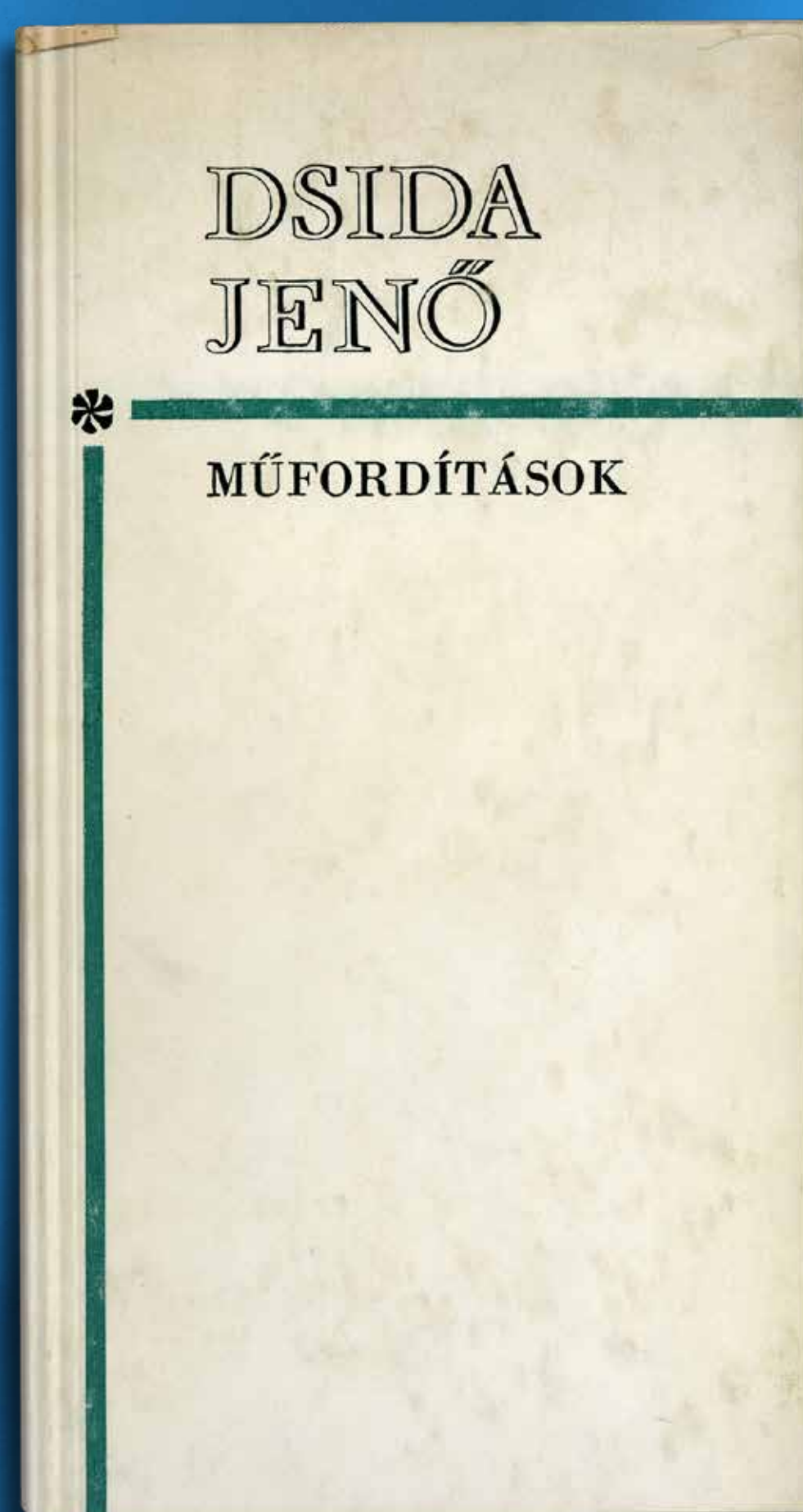
A válogatás és az előszó Áprily Lajos munkája
Budapest. Szépirodalmi Könyvkiadó, 1958

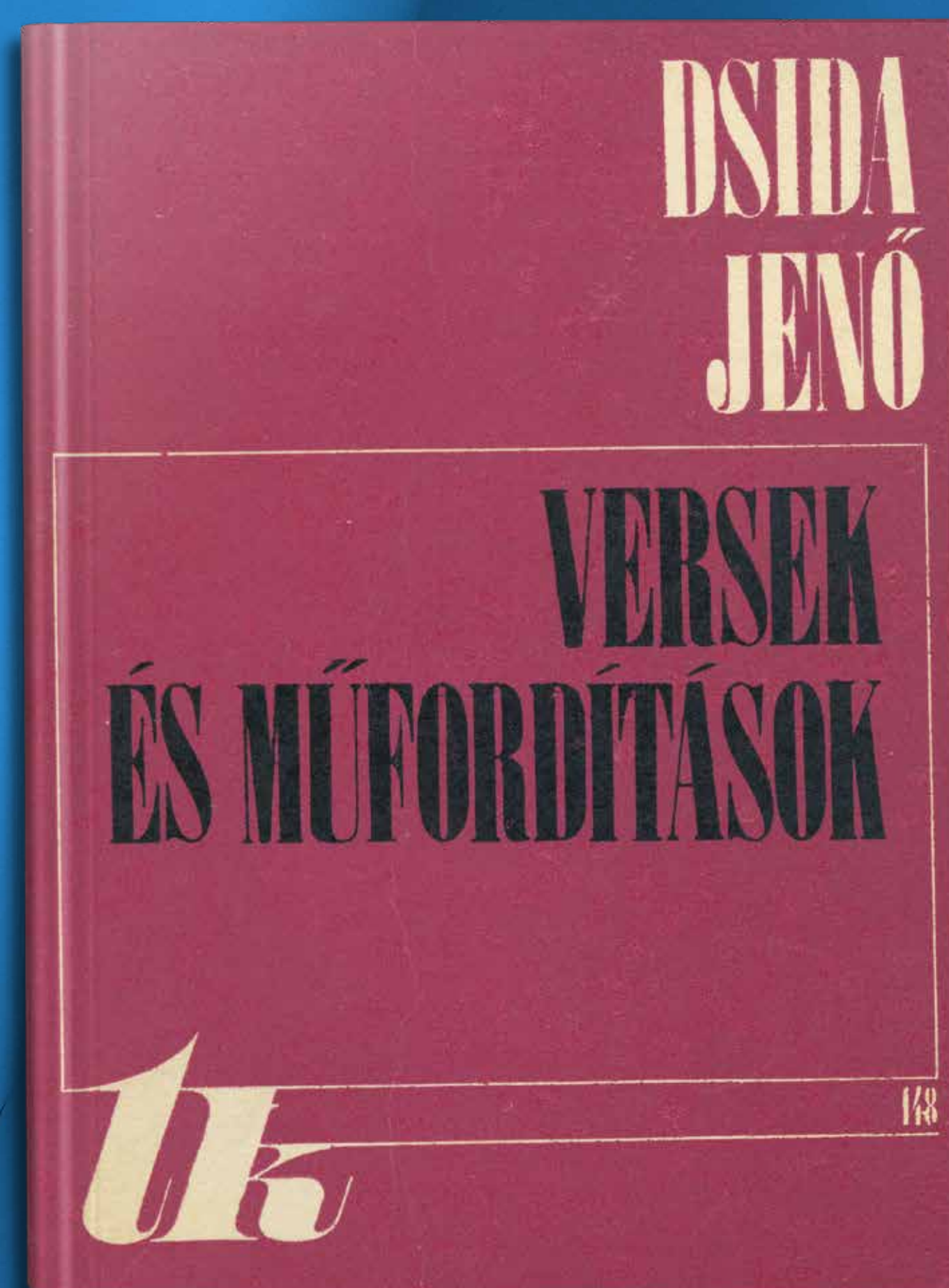
Budapest. Magyar Helikon, 1965.

Bukarest. Irodalmi Könyvkiadó, 1966.

Bukarest. Ifjúsági Könyvkiadó, 1969.

Kolozsvár. Dacia, 1974.

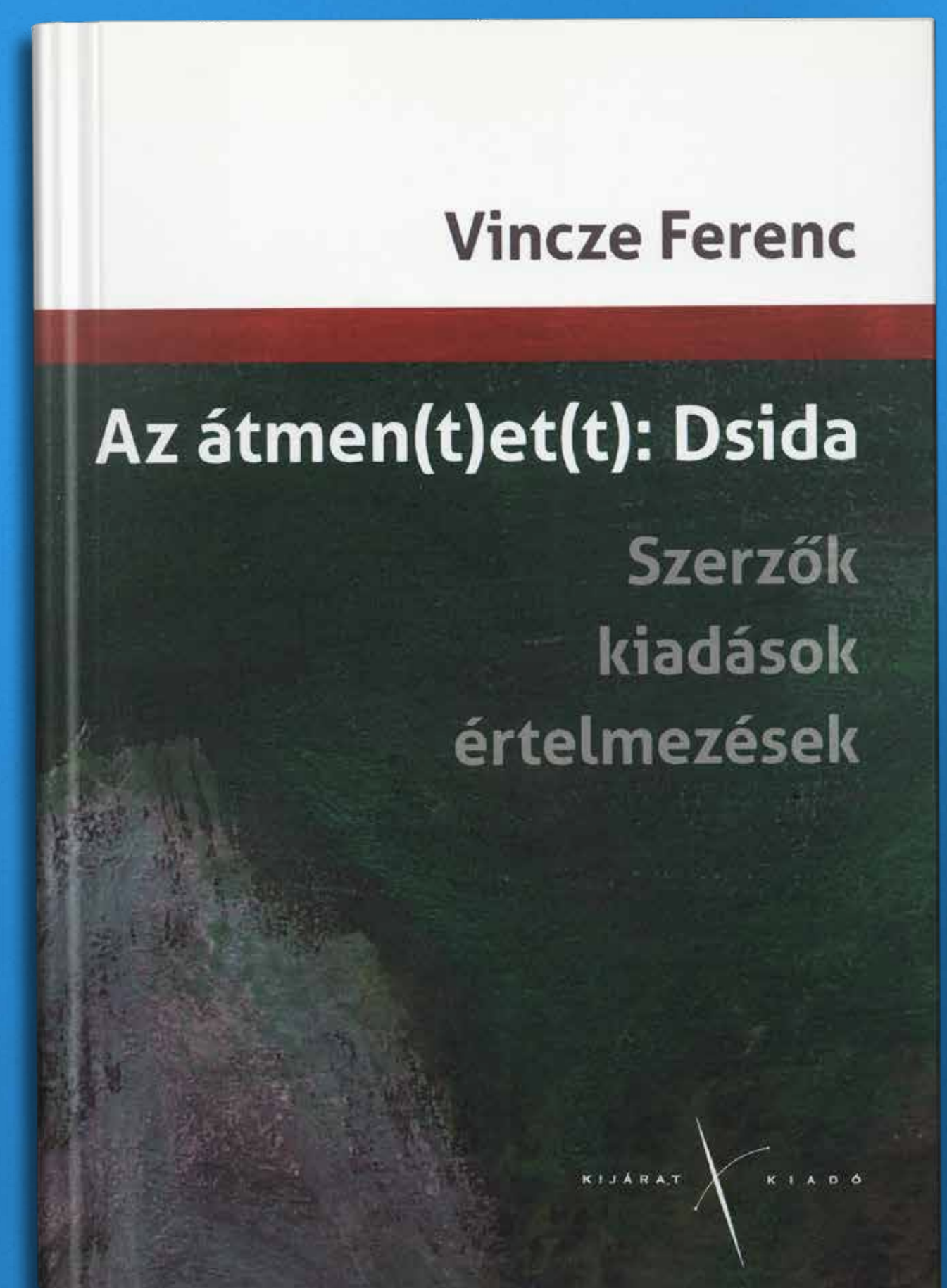
DSIDA JENŐRŐL SZÓLÓ MŰVEK

Szombathely. Savaria University Press, 1996.

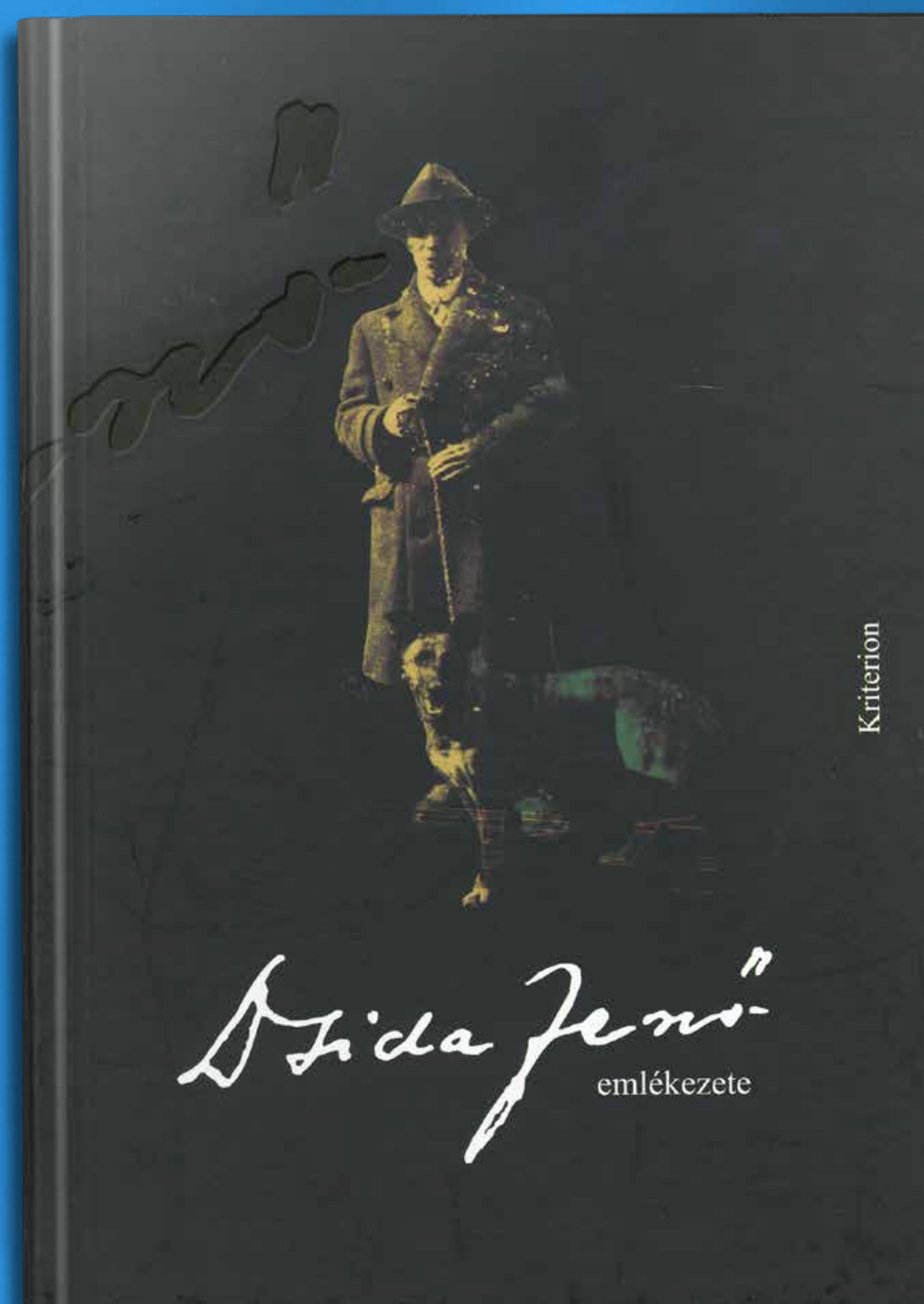
Kolozsvár. Kriterion Könyvkiadó, 2000.

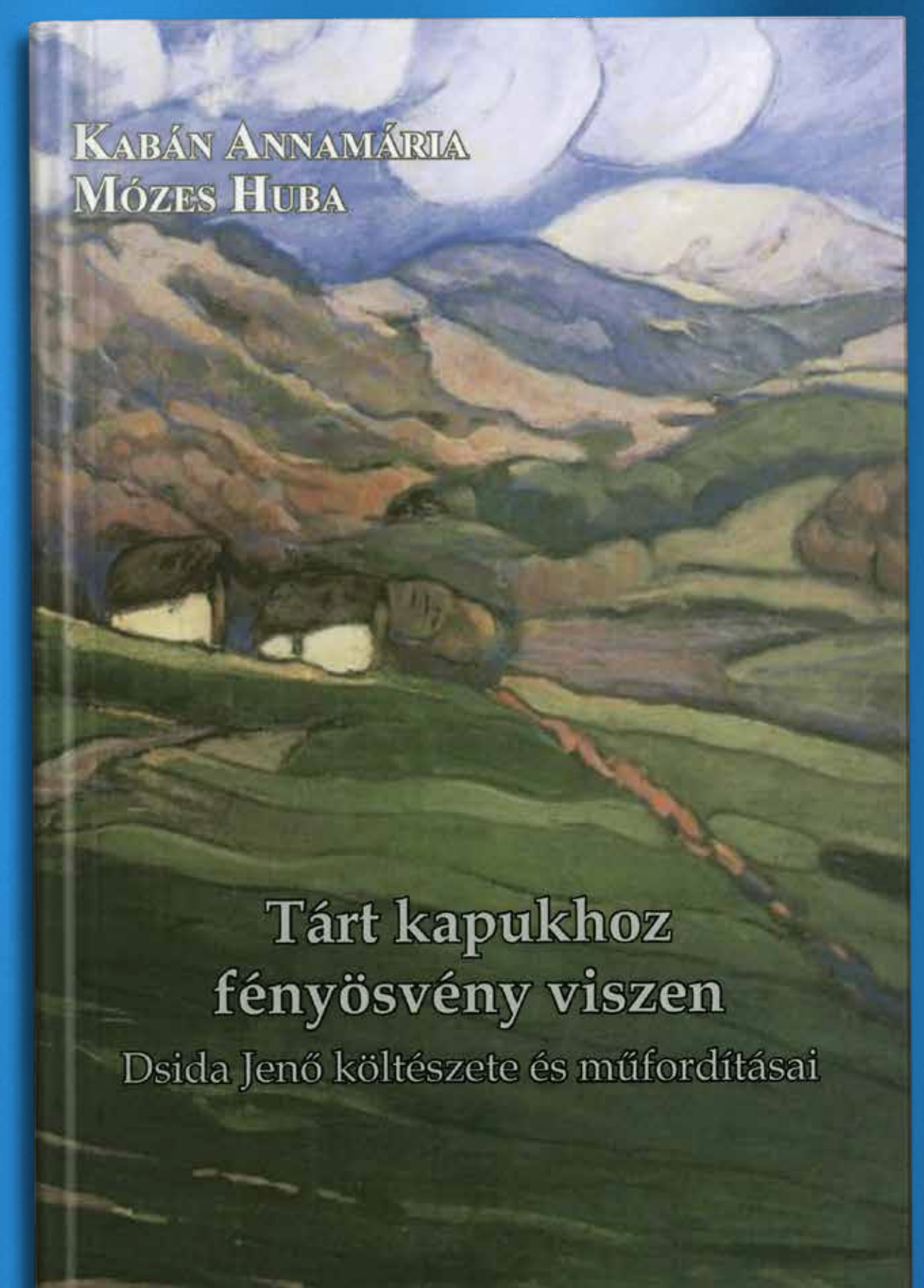
Budapest. Kijarat Kiadó, 2011.

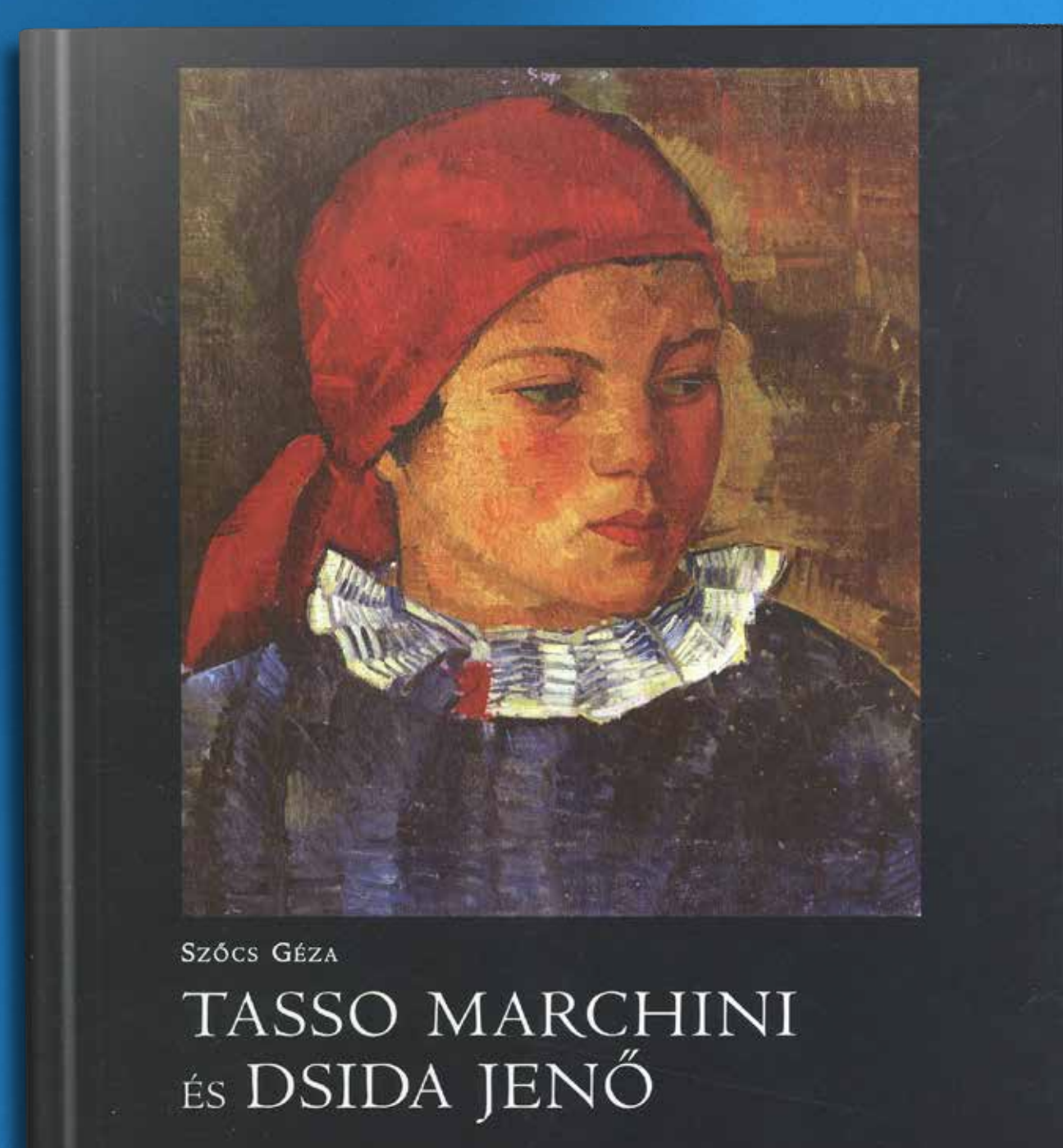
Budapest. Lucidus Kiadó, 2007.

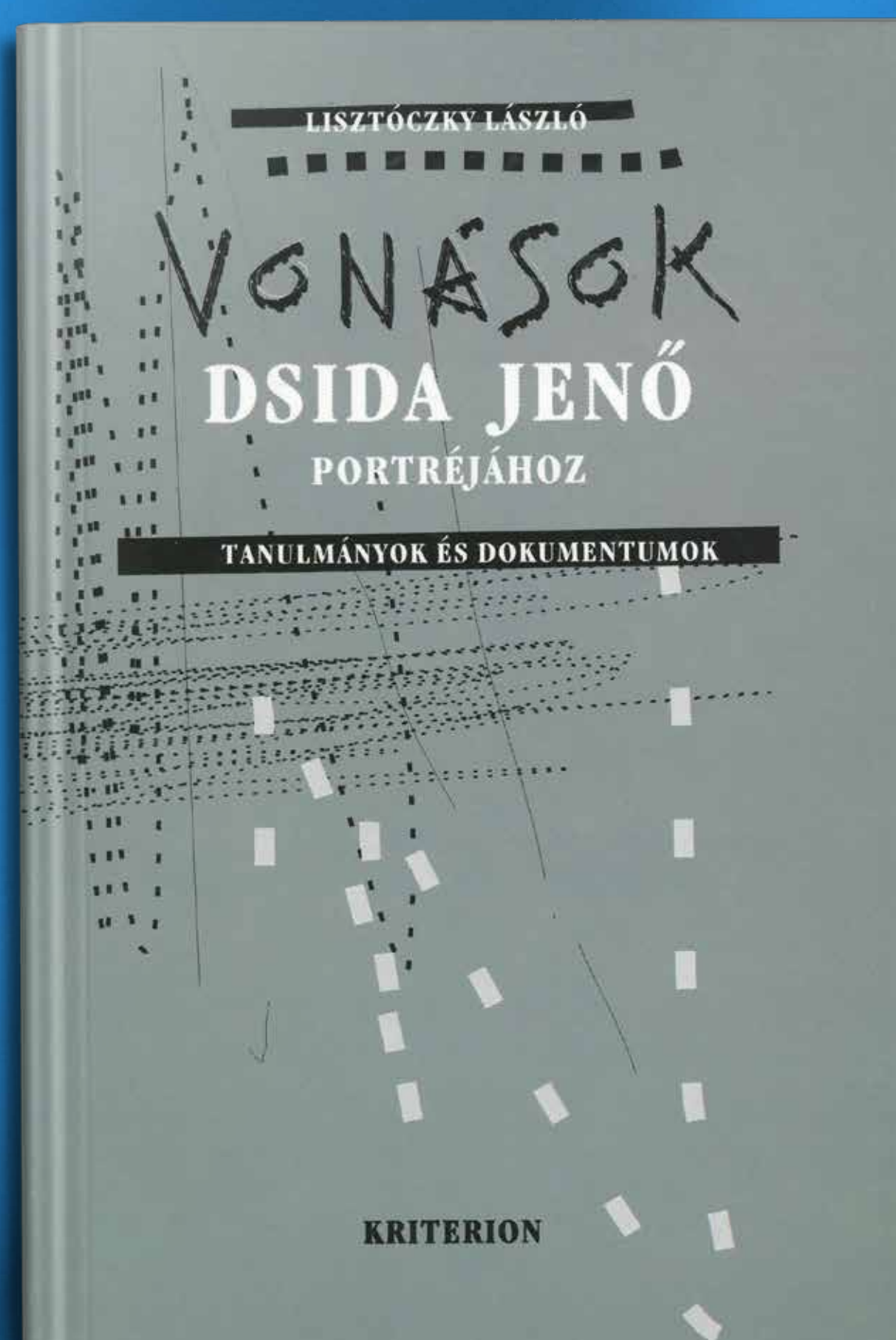
Kolozsvár. Kriterion Könyvkiadó, 2009.

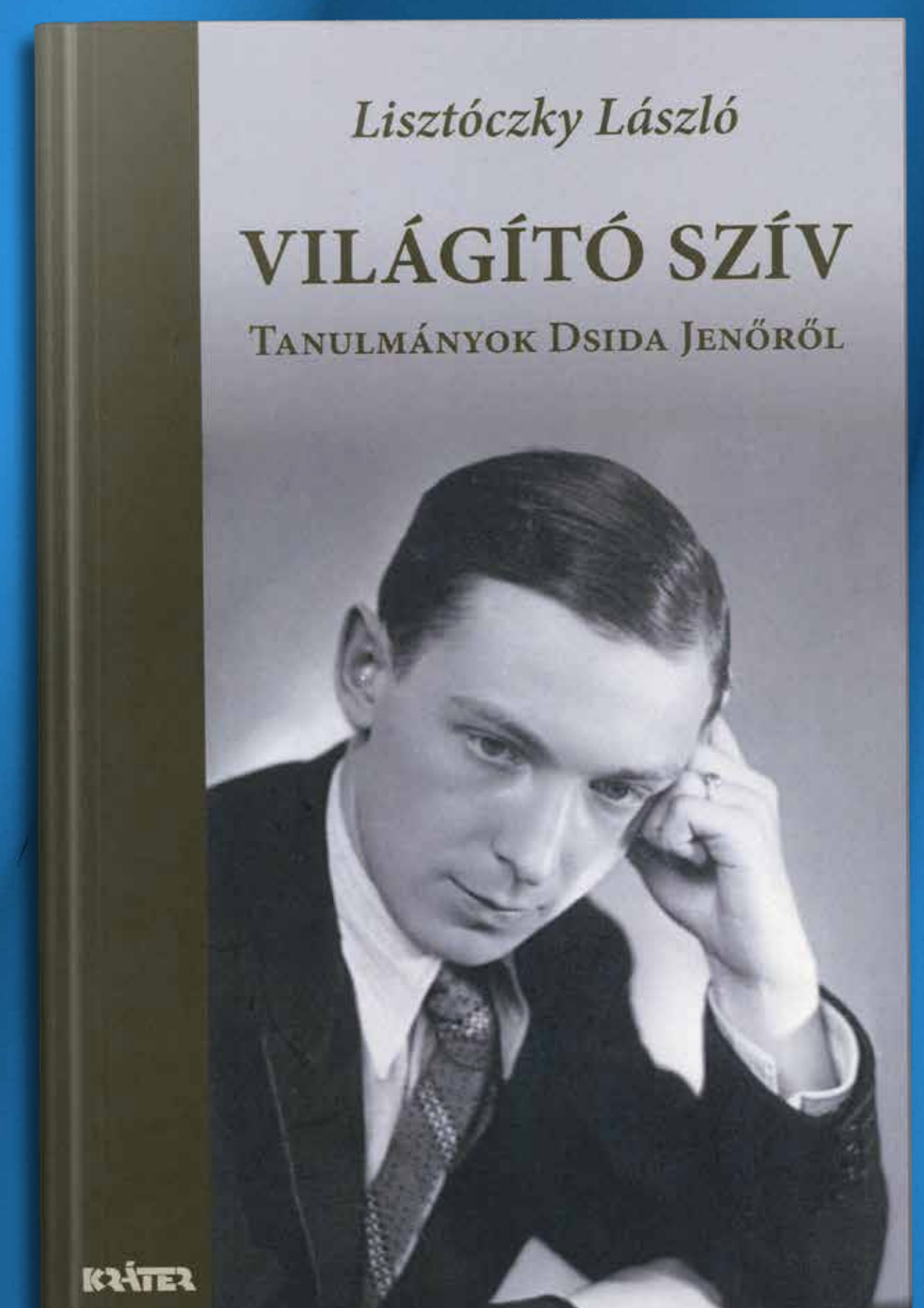
Budapest. Orpheusz Kiadó, 2018.

Budapest. Szent István Társulat, 2010.

Kolozsvár. Kriterion Könyvkiadó, 2005.

Pomáz. Kráter, 2018.

DSIDA JENŐ MŰVEINEK ELSŐ KIADÁSAI

Az Erdélyi Helikon 1929-es évfolyamában közzétette önéletrajzát:

„Rövid az életem: leírni is csak röviden lehet. Tizenöt és fél éves voltam, amikor első versem – valami kis névnap-i köszöntő – megjelent Benedek Elek nagyapó *Cimborájában*, s akkor kaptam az első honoráriumot. Azóta sem voltam még olyan boldogan büszke és magammal megelégedett, mint akkor... Egyetlen verseskönyvem jelent meg eddig *Leselkedő magány* címen. Ez év elején a vásárhelyi Kemény Zsigmond Társaság választott tagjai sorába, pár héttel ezelőtt pedig – váratlan megtisztetésül – az *Erdélyi Helikon* meghívása esett rám.

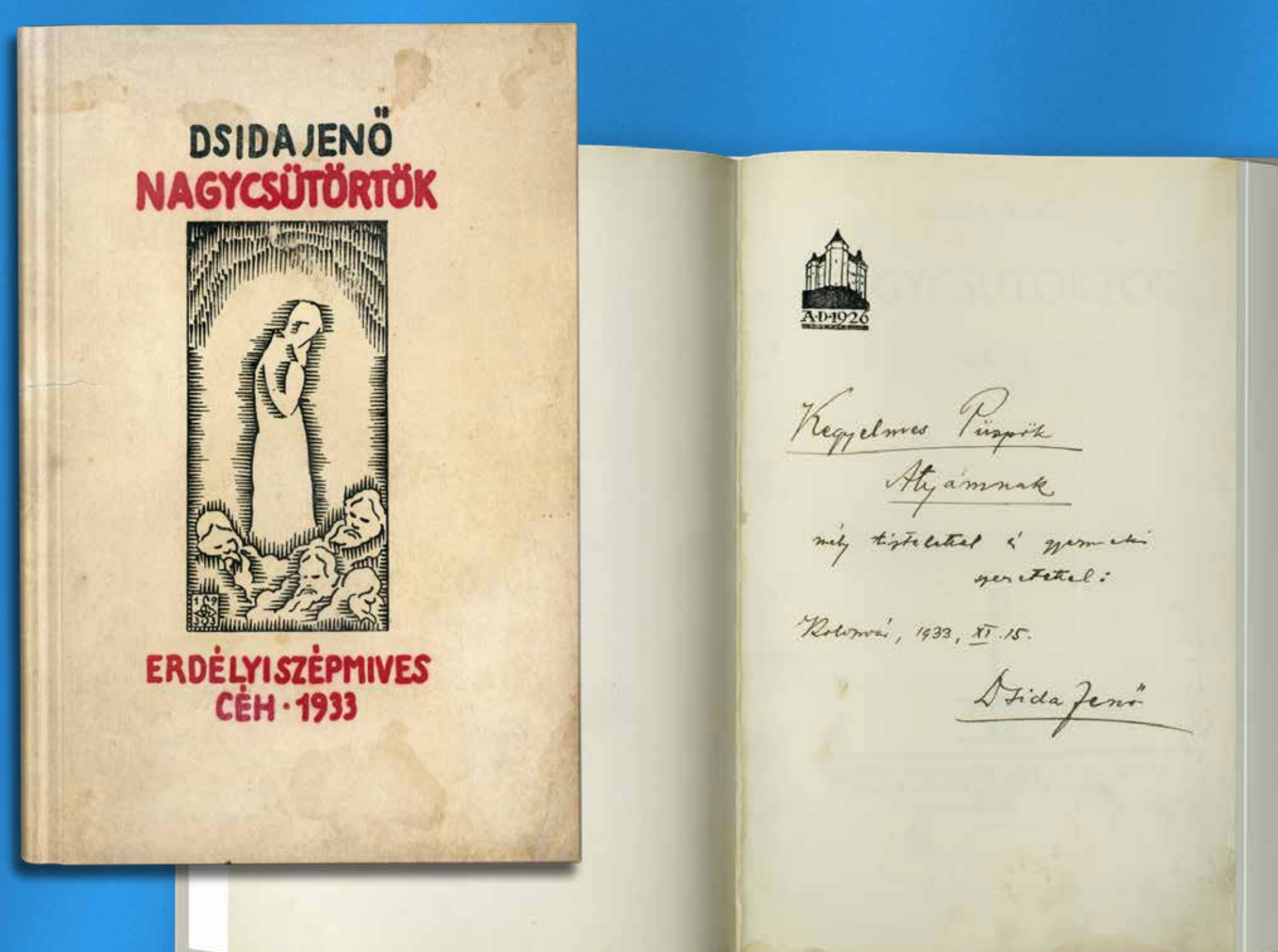
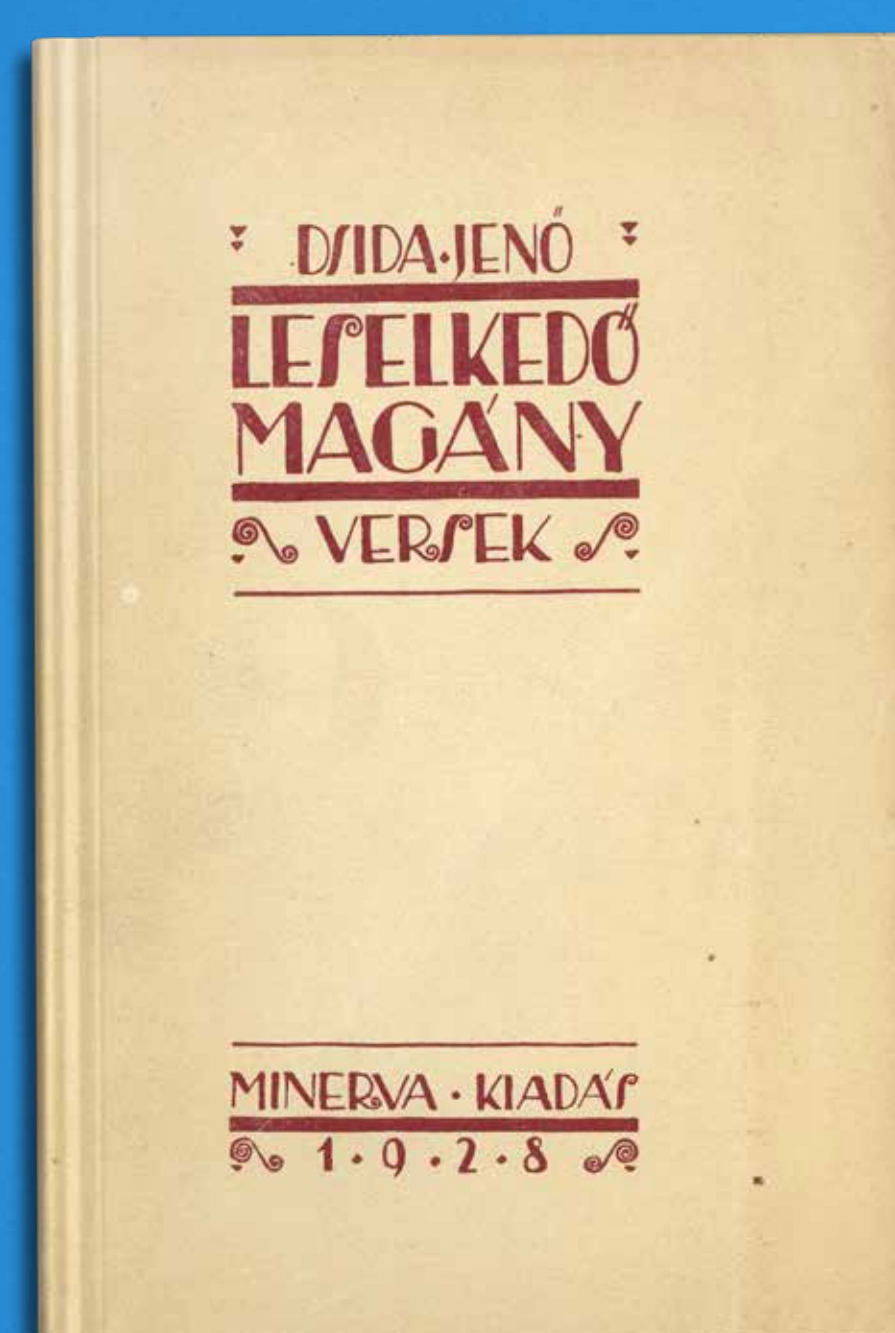
A szenvedést is megkóstoltam már, néhány évig állandóan levert voltam és szomorú. Most huszonkét éves vagyok, de napról napra fiatalodom.

Éjszakánként szépeket álmodom, rendületlenül hiszek Istenben és az emberekben. Hiszek a nőben, a versben, a szépség és jószág missziójában.

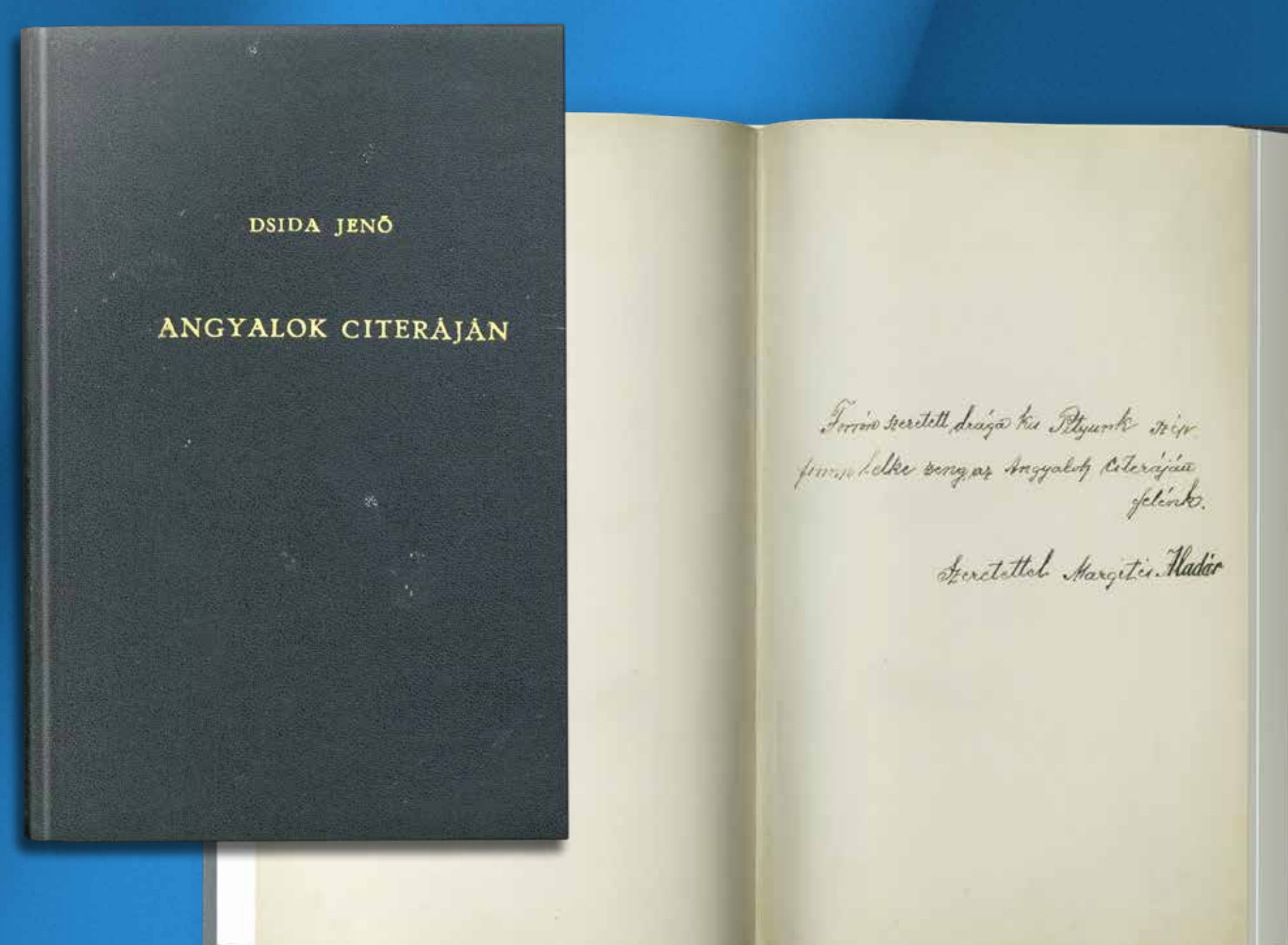
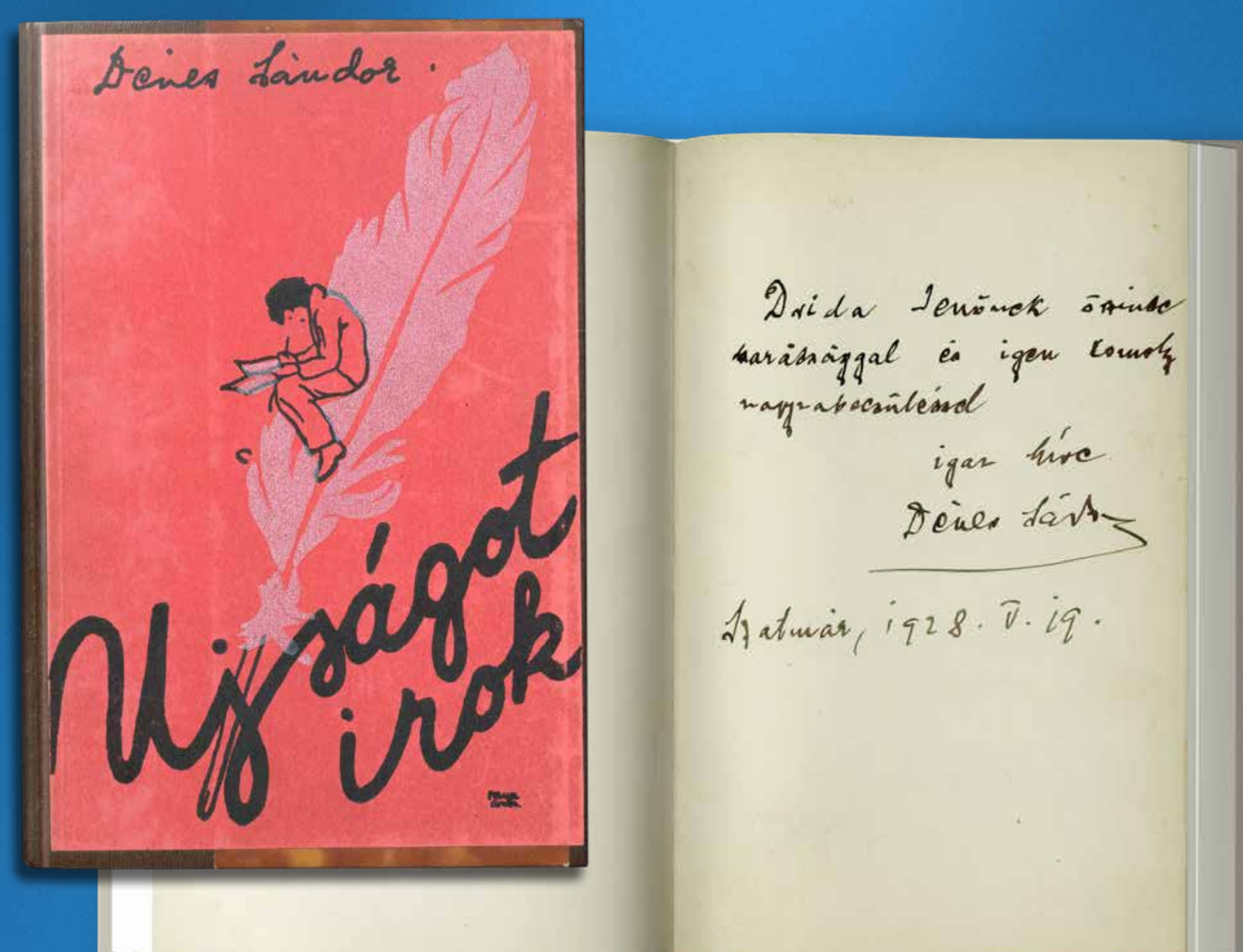
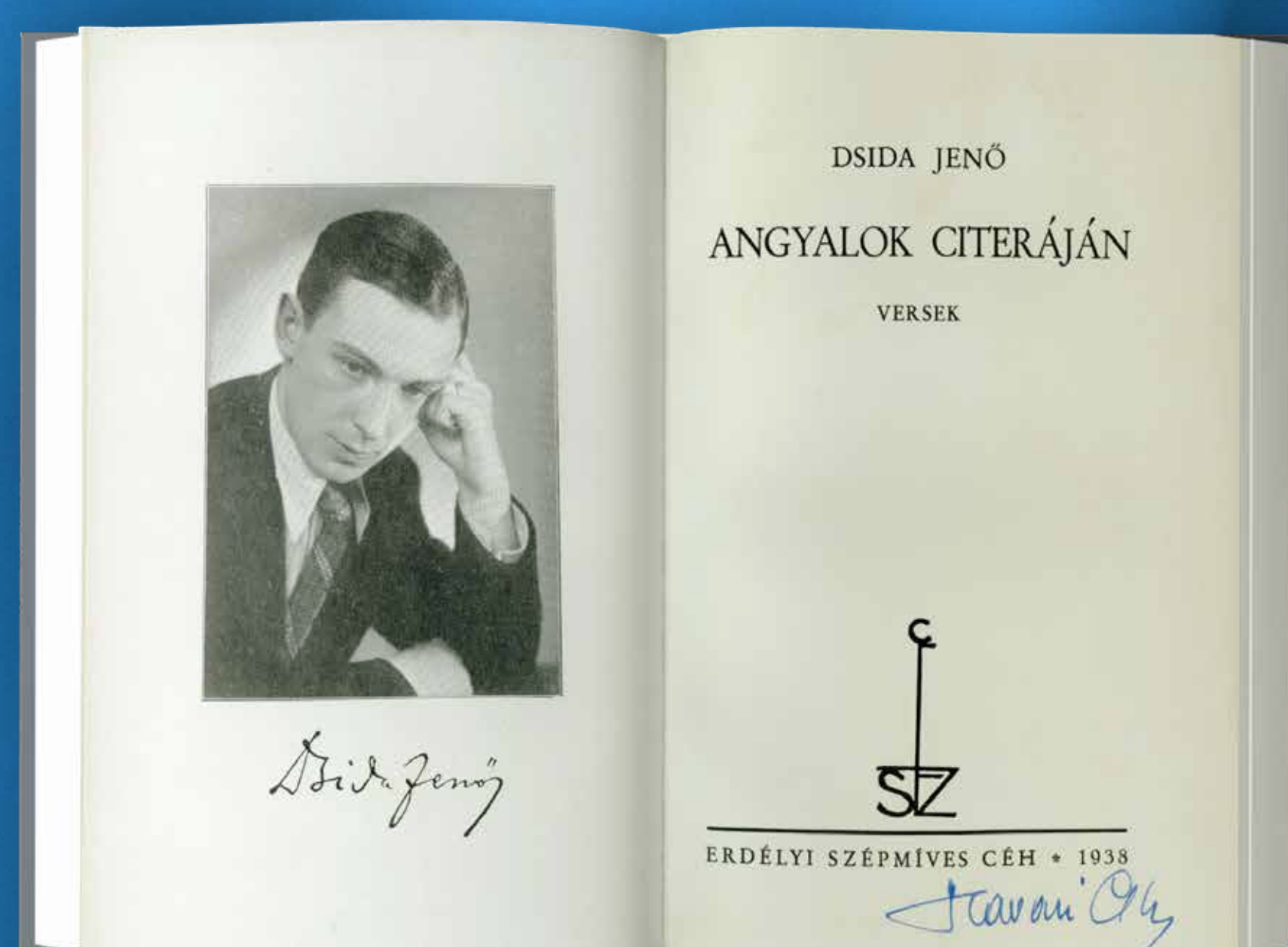
Valami lesz belőlem, de még nem tudom: mi.”

Hogy mi lett belőle? Molter Károly szavaival: költő, semmi más, ég és föld közt lebegő örök gyermek, a magyar líra Assisi Szent Ference és egyik legnagyobb formaművésze. Az 1928-ban megjelent *Leselkedő magány* után még két versgyűjteménye látott napvilágot: 1933-ban a *Nagycsütörtök*, 1938-ban – már halála után – az *Angyalok citeráján*.

(Lisztóczy László)

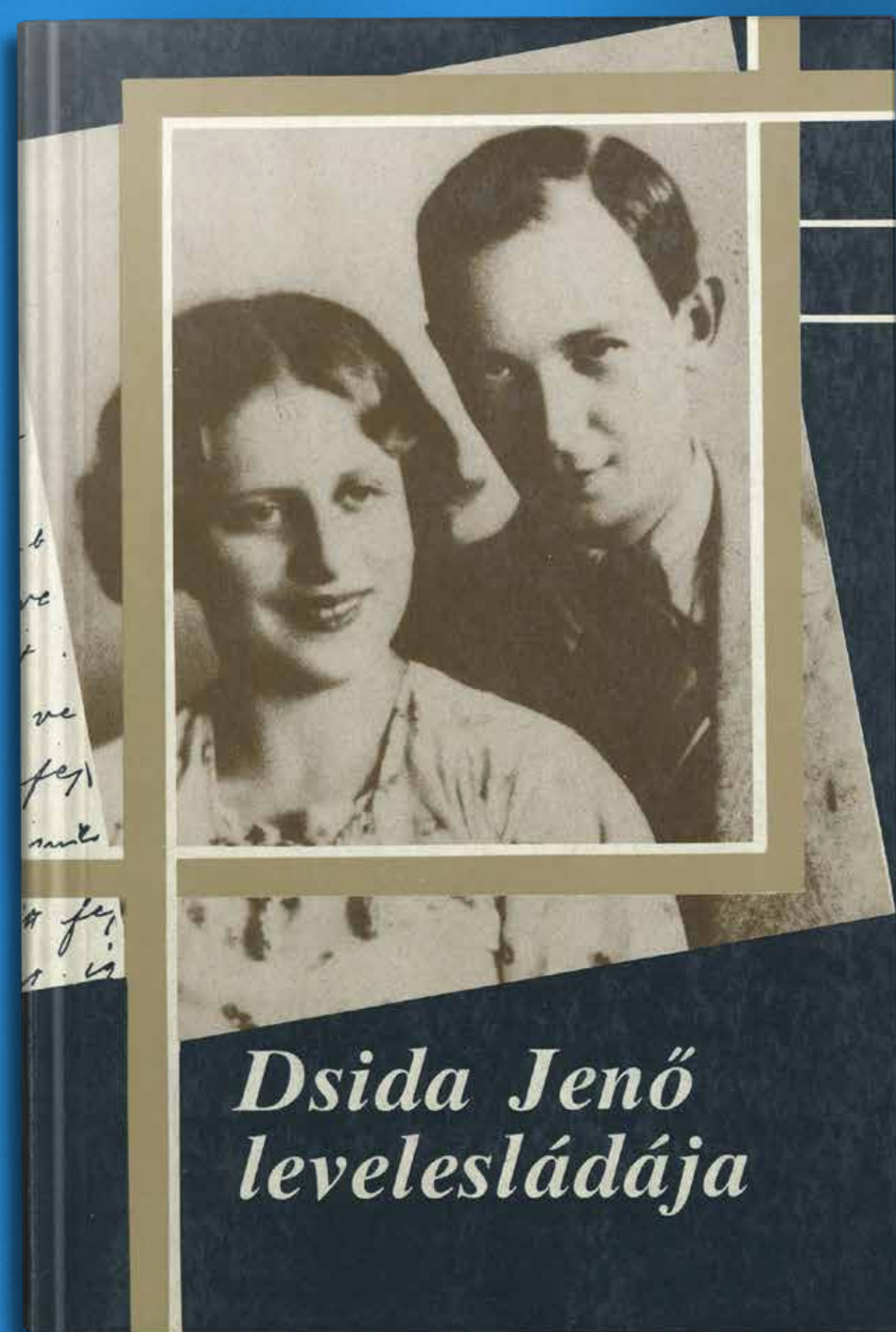

Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspöknek dedikált példány

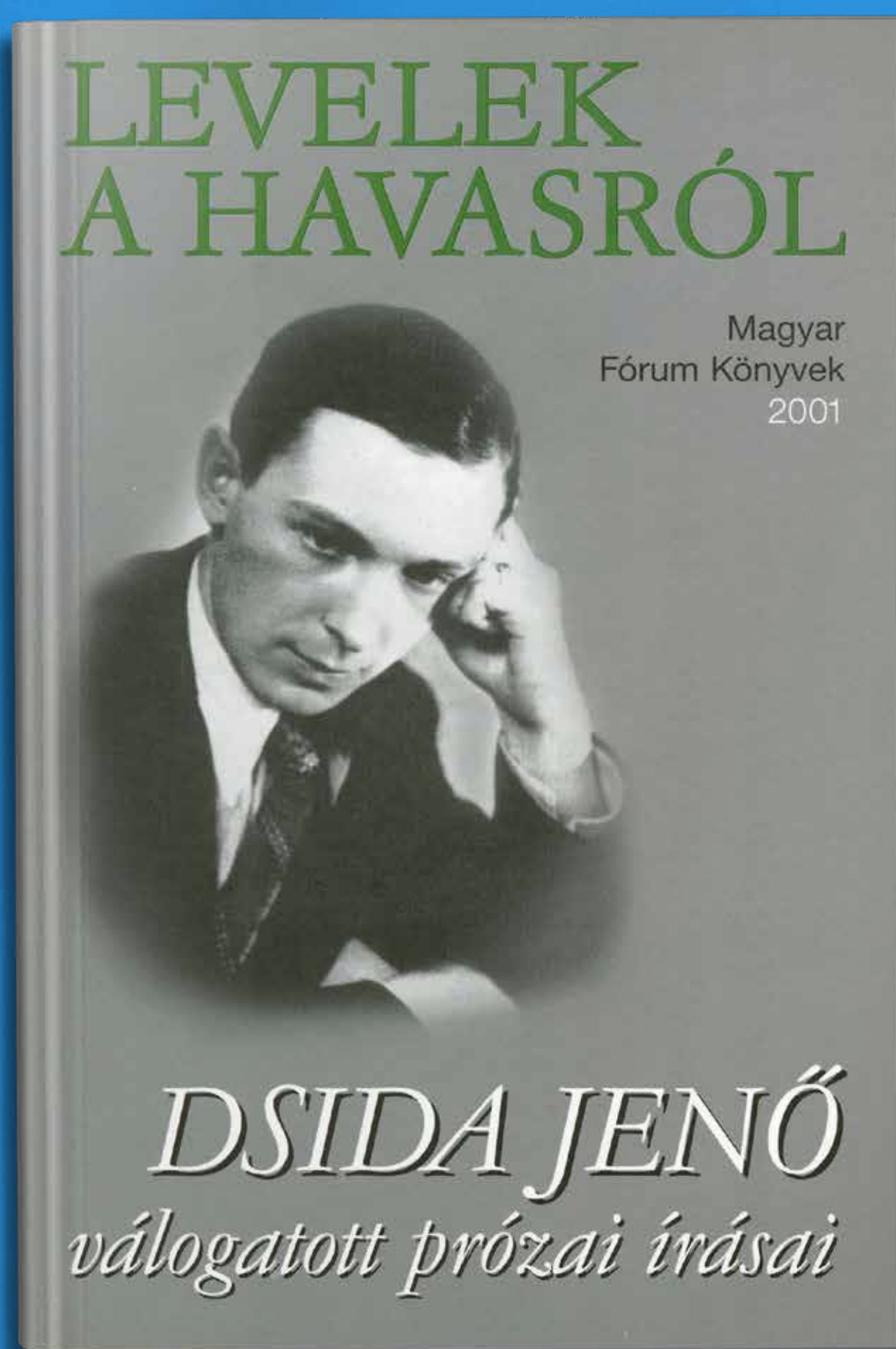

Csengeri Tóth Margit és Dsida Aladár dedikálásával

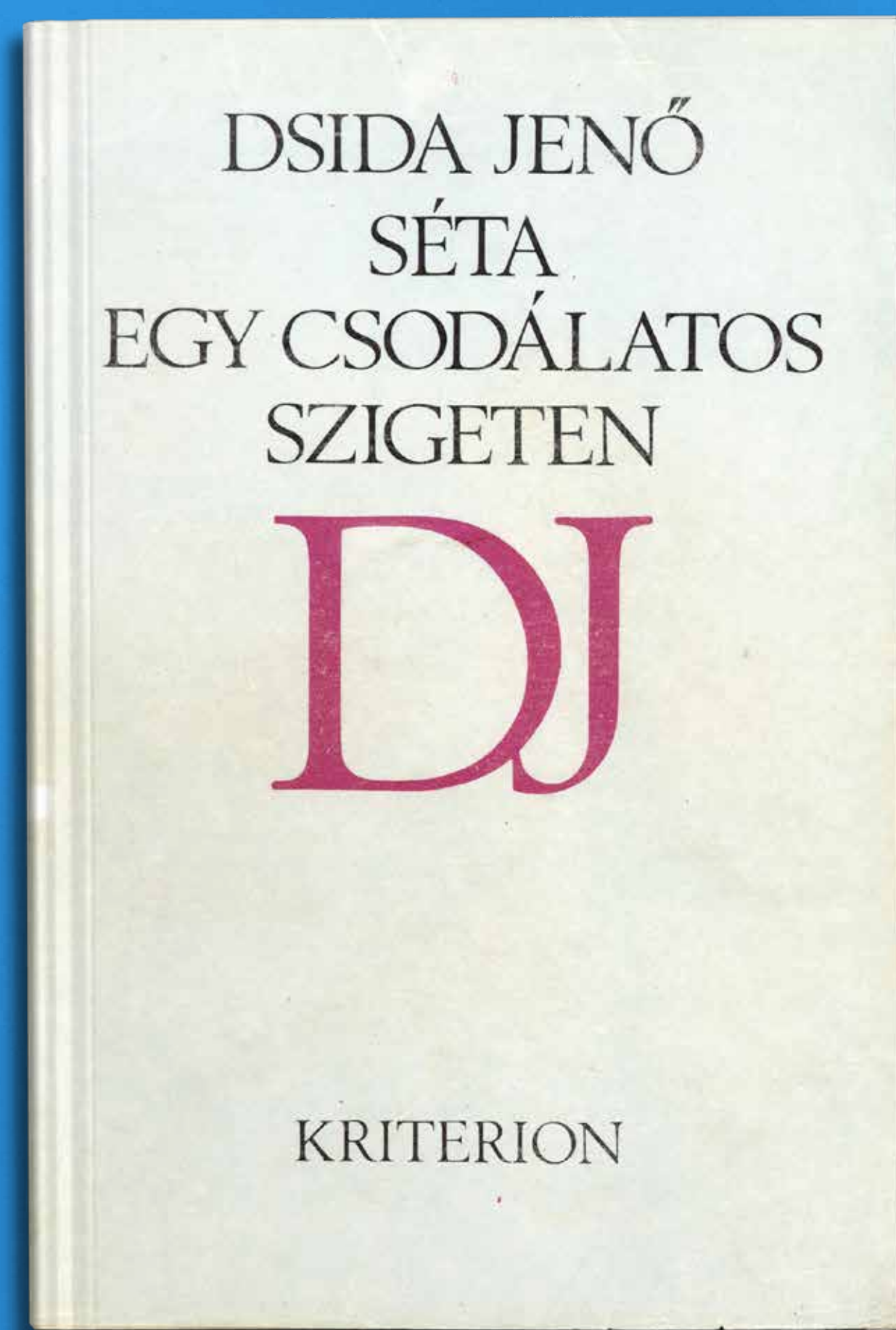
PRÓZAI MUNKÁK

Győr. 1991.

Budapest. Magyar Út Alapítvány, 2001.

Bukarest. Kriterion Könyvkiadó, 1992.

LESZ-E IRODALMI UTÁNPÓTLÁS ERDÉLYBEN

Részlet

Az erdélyi irodalom ismert neveinek élen járó viselői javarészt közel járnak az ötvenedik életévükhöz. Kisbán Miklós és Kovács Dezső már túl is vannak rajta. Kós Károly, Az országépítő írója, Erdély építész-grafikus ezermestere nemrégiben ünnepelte ötvenedik születésnapját. A fiatal Makkai Sándor püspök, akinek Ady-könyve akkora kavarodást okozott annak idején a magyarországi „öregek” között, szintén túl van a negyvenen. Néhai nagy vezérünk, az áldott emlékezetű Kuncz Aladár is ötvenéves volna már, ha három évvel ezelőtt el nem szólította volna körünkből a végzet. Az erdélyi líra négy mestere: Áprily Lajos, Reményik Sándor, Olosz Lajos és Bartalits János, a székely néplelek első megszólaltatója, Nyirő József, a minden irodalmikérdésben nyugtalanul agitáló, fiatalos hévvel és elégedetlenséggel bíráló Szentimrei Jenő, a termékeny Szántó György, Ligeti Ernő, Kádár Imre és Molter Károly: valamennyien a negyven és ötven év között járnak. Nem kétséges, hogy ez a nemzedék vetette meg Erdélyben az új irodalom alapjait, ez fogalmazta meg a sokat vitatott erdélyi gondolat, a transzszilvanizmus irodalmi eszményét, sőt ez teremtetett szervezeti keretet és foglalt érvényesülési területeket az erdélyi irodalom számára.

(Pásztortűz, 1934. 16. sz. 321-322.)

INTERJÚ BARTÓK BÉLÁVAL

A magyar zenefejedelem az Erdélyi Lapok útján üdvözli a székely népet. – „Nincs fejlődés, csak változás.”

Kolozsvár. Saját tud. Erdélyben járt Bartók Béla, a nagy magyar zeneszerző és zongoraművész, a modern zene mindenütt elismert világfejedelme. Nagyváradon hangversenyezett az Újságíró Klubban, aztán Kolozsvárra utazott ugyancsak az újságírószervezet meghívására és hangversenyt adott a magyar színházban. Előadás után interjút kértem. (...)

- Akkor hát az Erdélyi Lapok útján küldöm meleg köszöntésemet a kedves székelyeknek, akik népi gyökerű művészetem anyagát adták nekem, s akiknek körében sok feledhetetlenül szép, boldog órát töltöttem. Most, sajnos, nem mehetek közéjük.
- Befejezte már, Mester a népdalköltészeti gyűjtését? - vetjük fel a kérdést.

Mosolyogva válaszol.

- Azt sohasem lehet befejezni. A népművészet kincseit sohasem lehet kimeríteni, ameddig a nép él és dalol. Nem csak magam gyűjtöttem, hiszen ahhoz egy ember, egy emberélet nagyon kevés. De még így is egész területek vannak, különösen Háromszékben és egy románlakta vidéken, ahol egyáltalán nem tudunk gyűjteni. Így aztán számtalan olyan kérdés maradt, amelyekre nem tudunk válaszolni...”

*(Erdélyi Lapok, II. évf. 286. sz.
- 1933. december 19.)*

MAGYAR KARAVÁN ITÁLIÁN KERESZTÜL

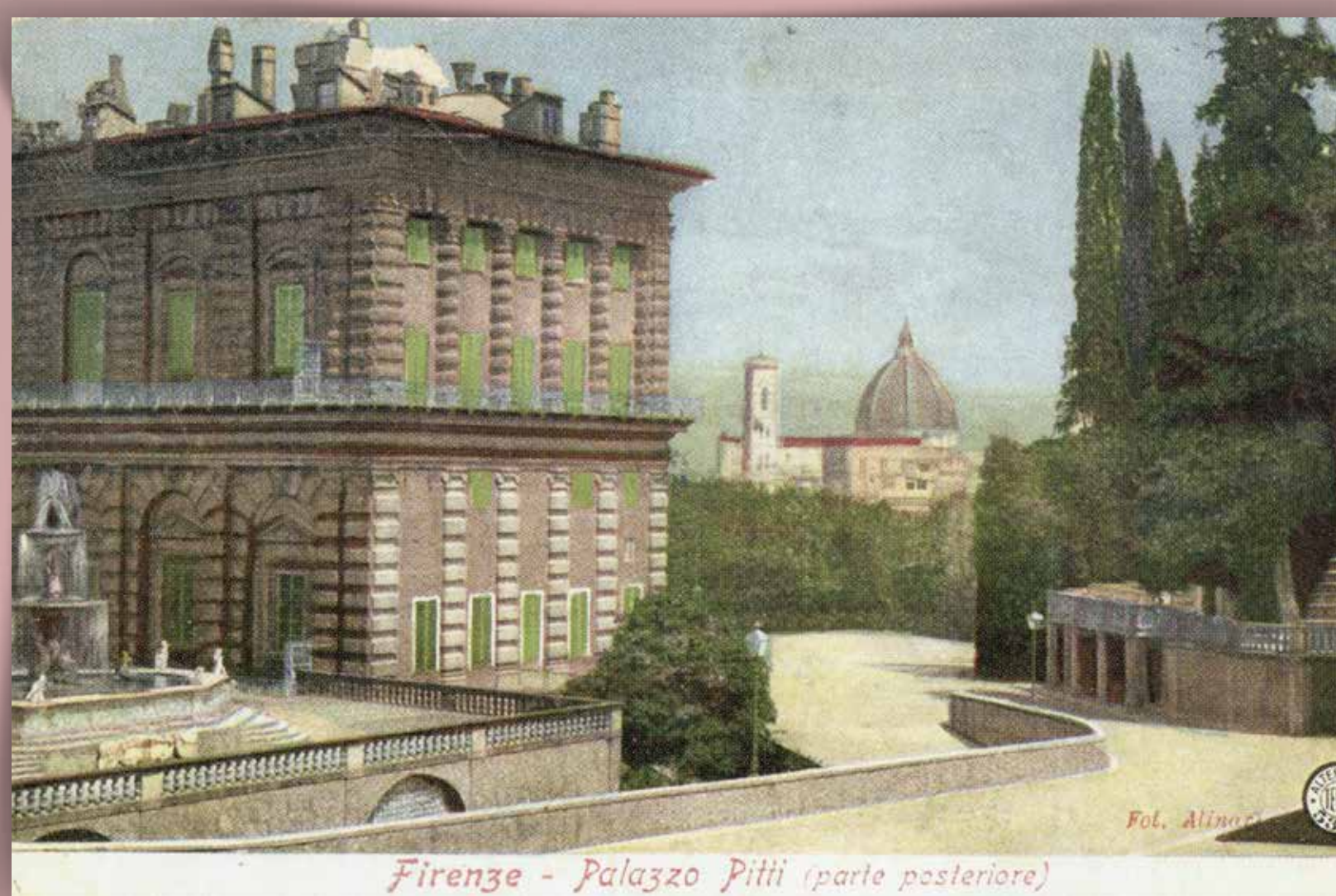
Dsida Jenő, mint a katolikus szellemiségű Erdélyi Lapok című újság szerkesztőségének munkatársa 1933-ban vehetett részt azon a tíznapos zárandoklaton, amely közel háromszáz erdélyi magyar számára adott lehetőséget arra, hogy meglátogassa Itáliát és megismerkedjék az olasz élet különlegességeivel.

Az erdélyi „magyar karaván” Budapesten, Trieszten, Velencén és Firenzén keresztül utazott Rómába, ahol végiglátogatta a zárandokút céljául megjelölt nagy bazilikákat, felkereste Vatikánvárost,

ahol kihallgatáson fogadta őket XI. Pius pápa, majd továbbutazott Nápolyba, vissza Rómába és Padován, Velencén, Budapesten keresztül tért haza Nagyváradra. Útinapló, lehetőleg hű beszámoló az *Erdélyi Lapok* társasutazásáról (...) A magyar karaván utazásának krónikája, az utasok kollektív hangulatának - sokszor a saját hangulatának is - könnyű, napilapba való kifejezése néhány villanó észrevétel, a társasutazás humoros epizódjainak párvonallas rajza: ennyi az egész, sem több, sem kevesebb.

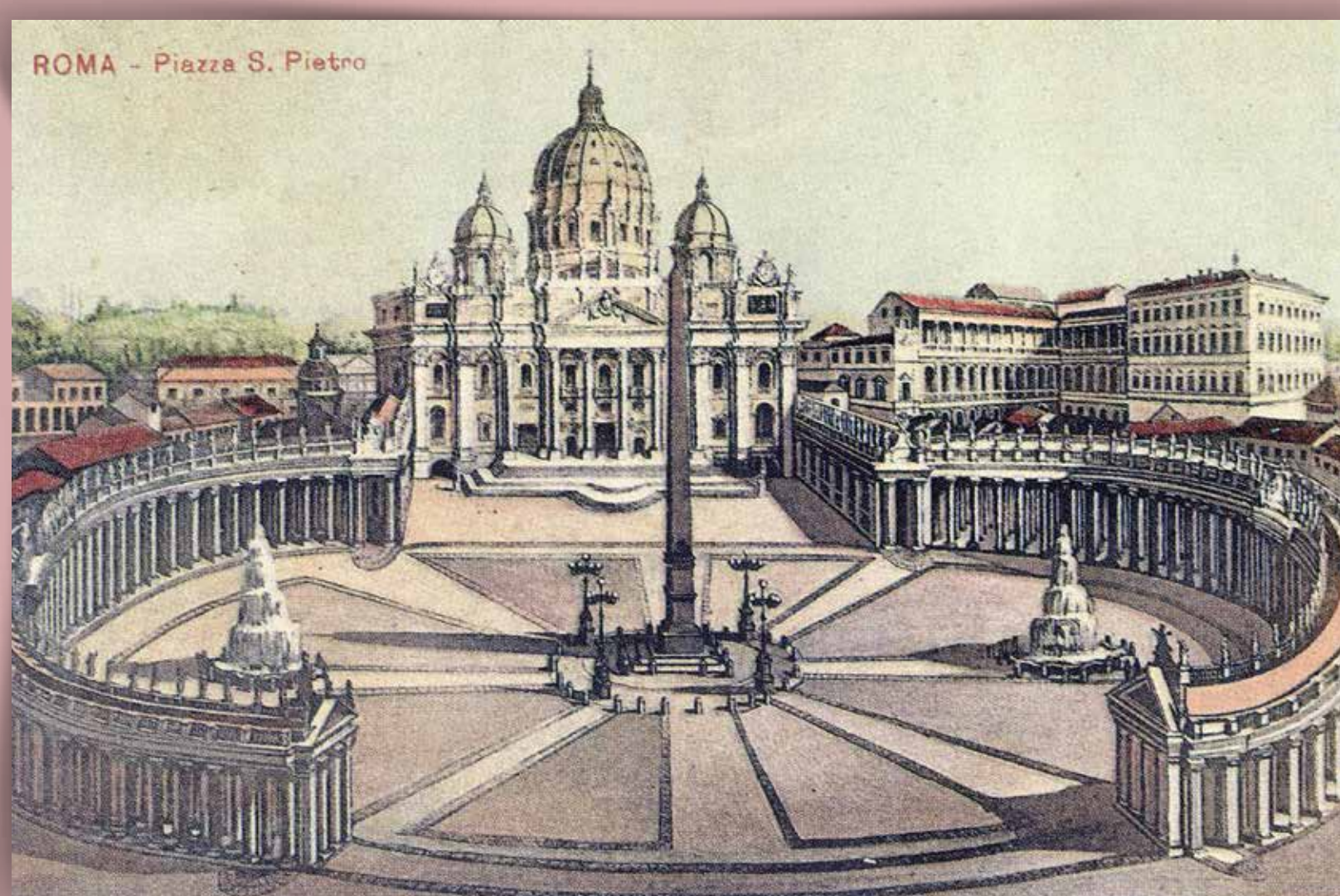

A közel háromszáz főből álló erdélyi zárandokcsoport először Firenzében nézett körül.

Firenze, Pitti képtár

Ugyancsak száguldott velünk az autóbusz, és mi még siettetni szerettük volna. Igyekeztünk közömbös arcot vágni, közömbös dolgokról beszélni, de minden szavunk mögül kisütött a parázsló izgalom, hogy most, mindjárt, néhány pillanat múlva meglátjuk a világ leggyönyörűbb és legnagyobb templomát, a keresztény világ közepét, a fantáziánkban kora gyermekkorunktól fogva legendássá tornyosodott Szent Péter templomot.

Róma

Nápoly

Nápoly semmiféle más városhoz, más vidékhez sem hasonlít, csak önmagához. A kultúrában, történelemben, művészetben, régiségben gazdag Firenze és Róma után mennyire más szépség ez!

Padova

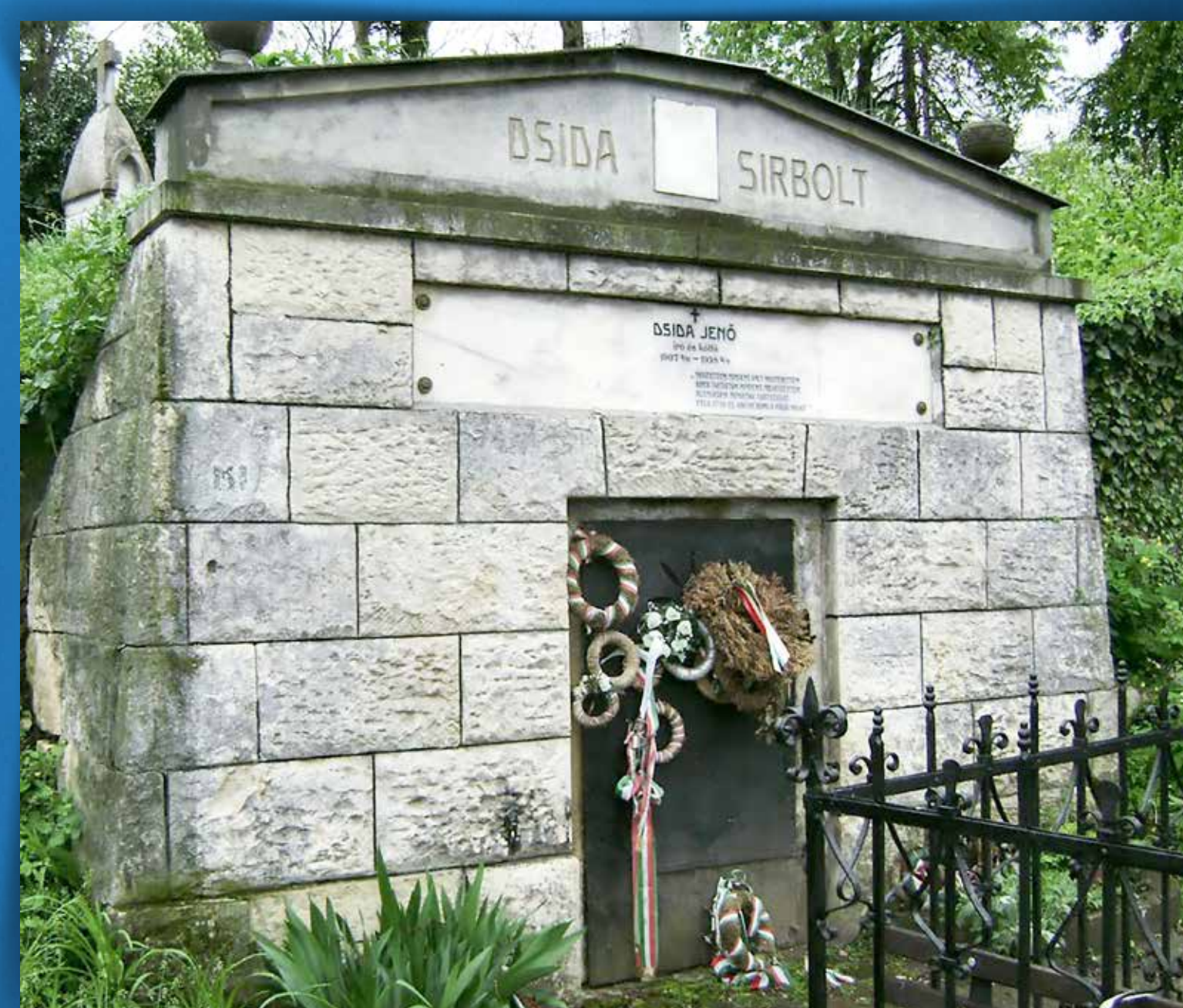
Szent Antal ötkupolás nagy dómja: csupa szépség, csupa ereklje, csupa kincs. Minden a nagy, melegszívű franciskánus eleven közelségéről beszél.

Velence

Távoli halk, lágyan zsongó muzsikával lehetne talán egyedül kifejezni azt, hogy micsoda Velence.... Ha behunyod a szemedet, mintha hallanád is a zenét...

„MEGTETTEM MINDENT, AMIT MEGTEHETTEM...”

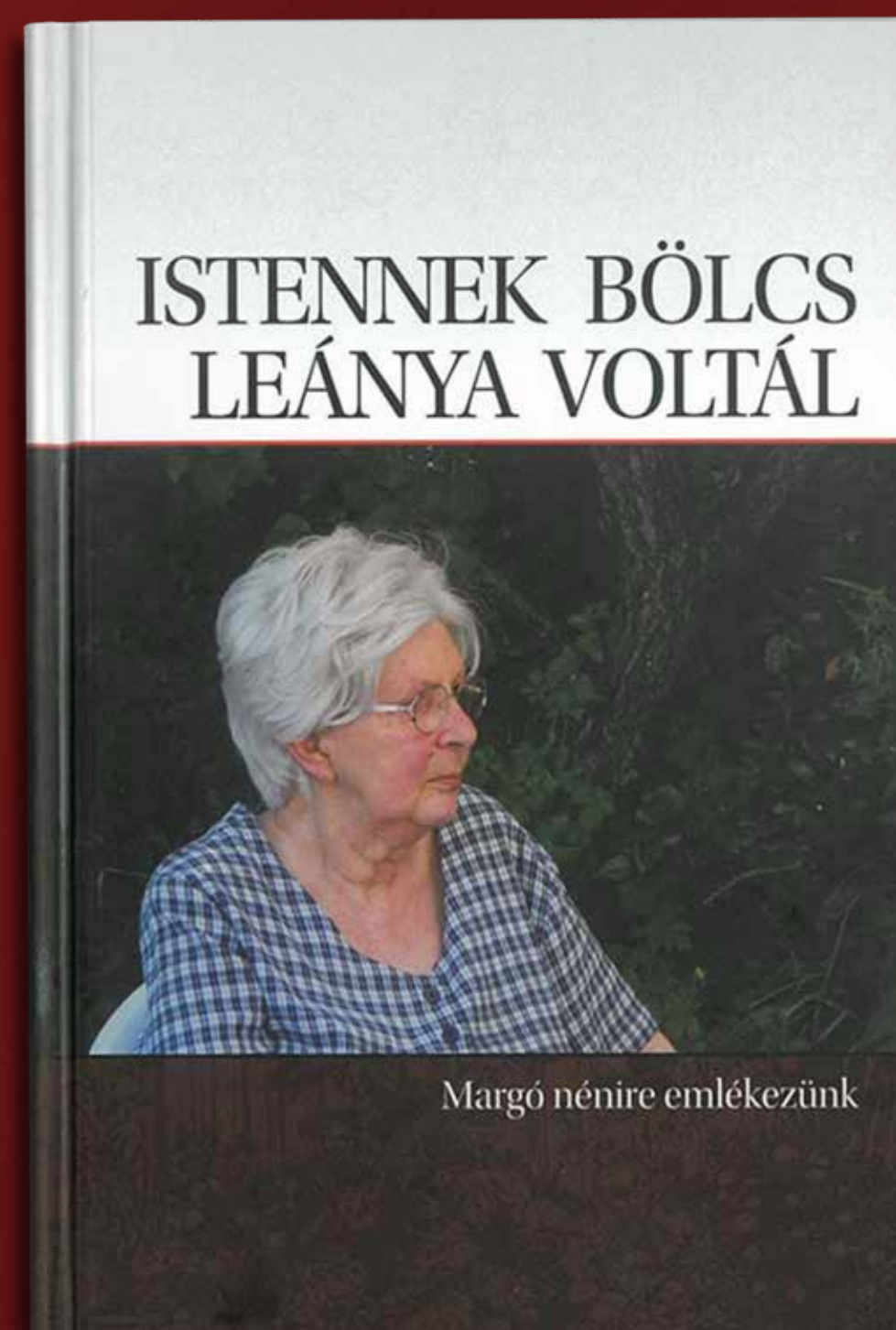

Ifjan távozott a „holtak falujába” Dsida Jenő is, aki akkor még mindössze harmincegy éves volt (...) Nem érte meg Jézus Krisztus e világi életkorát, a harminchárom esztendő sem: a kereszthordozásban, a szenvedés méltóságteljes elviselésében, az elmúlással való rezzenéstelen arcú szembenézésben őt tekintette példaképének. Korai halála egy fölfelé ívelő, a tökéletesség csúcsait ostromló költői pályát tépett ketté. Ezt akkor még kevesen ismerték föl ilyen evidenciaszerű bizonyossággal. Befogadása és megítélése hosszú ideig nem igazodott az életmű valódi méreteihez.

Szűkebb hazájában, Erdélyben sokan becsülték és szerették ugyan, az anyaországban viszont alig-alig, s olykor a legnagyobbak részéről is fitymáló elutasításban részesült. (...) Ez azért is érthetetlen, mert életművét a *Nyugat* második nemzedékéhez sorolta irodalomtörténet-írásunk: az ő költészete is az egyéniség önkifejezésének elvén és a l'art pour l'art mámoros szépségkultuszán alapult. Formaművészként a *Nyugat* első nemzedékének a legnagyobbjaival vetekedett, olykor rájuk is licitált.

(Lisztóczy László)

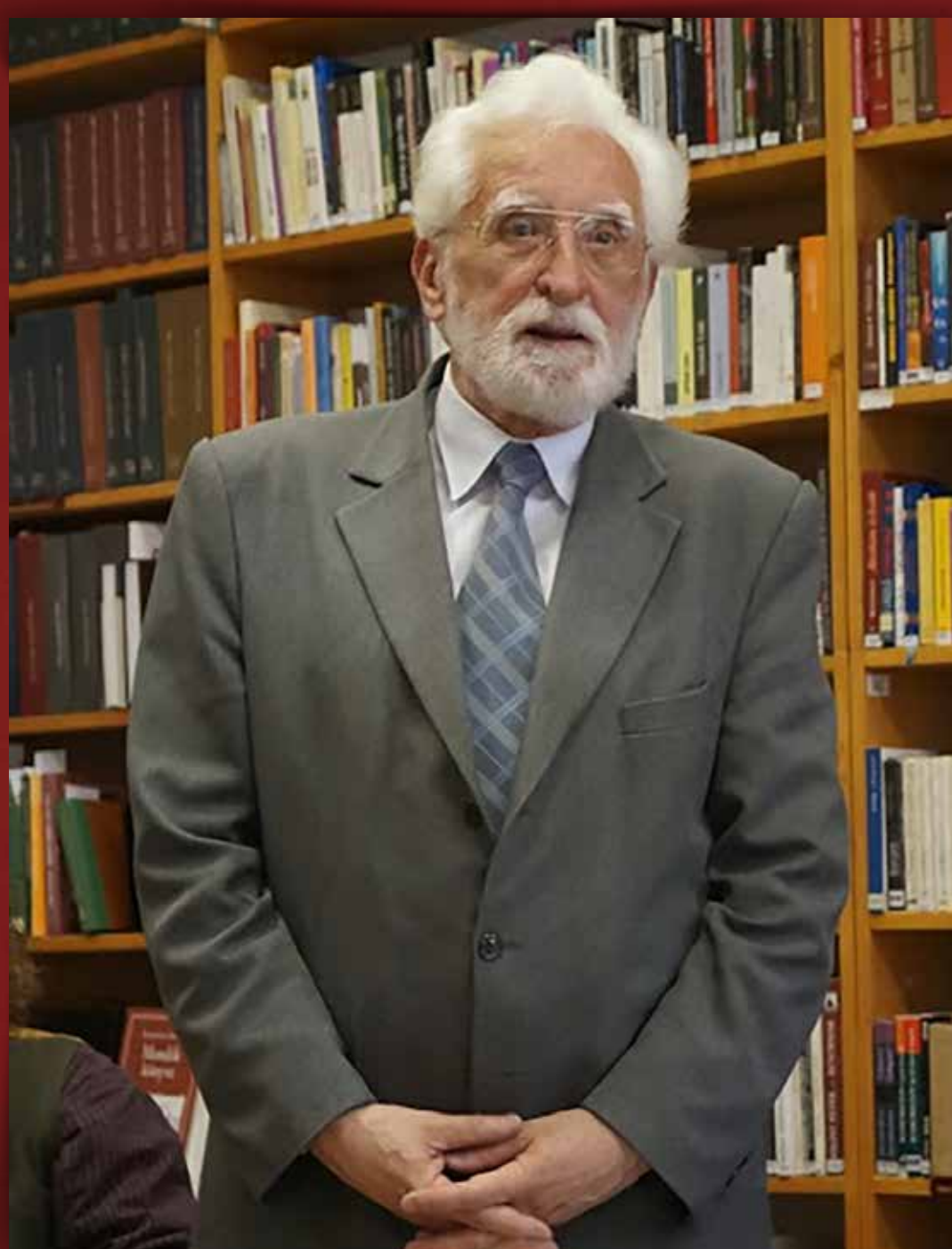
A DSIDA JENŐ BARÁTI KÖR EGYESÜLET ÉLETIÉBŐL

Ízeltő kiadványainkból

A Dsida Jenő Barati Kör
alapítóinak névsora

Lisztóczy László, a Dsida Jenő
Barati Kör elnöke

Interjú Lisztóczy Lászlóval
a Heves Megyei Hírlap hasábjain

Lisztóczy László
kötetbemutatóján

A Muzsnay-házaspár
és Dsida Ottó

Elbe István és családja
a Dsida-sírbolt előtt

Tapasztalatcsere
a nyári találkozón

A Poeta angelicus című kötet
bemutatója

Ungvári P. Tamás felolvassa
a Psalmus Hungaricust